

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

1 11 אפריל 2022
2

לפני:

כב' השופט תומר סילורה

נציג ציבור (עובדים) מר אמיר אופיר

נציג ציבור (מעסיקים) מר דניאל הרפז

התובע

הרב שלמה רבינוביץ'
ע"י ב"כ: עו"ד אבי וינרוט ועו"ד רעות אלנקרי ועו"ד
אריק מגידש

-

הנתבעים

1. עיריית פתח תקווה - נמחקה מההליך

2. מ.ד. פתח תקווה
ע"י ב"כ: עו"ד בן ציון שפר

3. מדינת ישראל - המשרד לשירותי דת
ע"י ב"כ: עו"ד יוסף מנצור

3
4

פסק דין

5

6 בפנינו תביעתו של הרב שלמה רבינוביץ' (להלן: "התובע") כנגד עיריית פתח תקווה
7 (להלן: "הנתבעת 1" ו/או "העירייה"), המועצה הדתית פתח תקווה (להלן: "הנתבעת
8 2" ו/או "המועצה הדתית") ומדינת ישראל - המשרד לשירותי דת (להלן: "הנתבעת 3"
9 ו/או "המדינה"), (להלן: "הנתבעים") לתשלום שכר וזכויות סוציאליות מכוח יחסי
10 עובד ומעסיק.

11

12 יאמר מייד כי התביעה כנגד עיריית פתח תקווה נמחקה (החלטה מיום 14.11.2018).

13

עיקרי טענות התובע

14 1. התובע הינו אזרח ישראלי, תושב שכונת 'הדר גנים' בפתח תקווה (להלן:
15 "השכונה"), המכהן כרב השכונה מזה כעשרים שנה.

16

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 2. התובע מיום הסמכתו כרב על ידי הרבנות הראשית לישראל ביום טו' תמוז
2 תשמ"ג, מכהן במגוון רחב של תפקידים רבניים, בין היתר, שירת התובע כקצין
3 ברבנות הצבאית.
- 4 3. במהלך שנת 2000, עם היוודע לתובע כי עתיד לצאת מכרז לכהונת רב בשכונת
5 'הדר גנים' בפתח תקווה (להלן: "המכרז"), פנה התובע למנכ"ל הנתבע 3, דאז,
6 מר אבי בלושטיין, לבירור פרטים בנוגע למכרז, וזה אישר בפניו כי אכן מדובר
7 במכרז מתוקצב הנושא תקן בשכר. בהתאם לכך, תכנן התובע להגיש את
8 מועמדתו לתפקיד לכשיפתח המכרז.
- 9 4. ביום 1.11.2000 פורסם המכרז ובו נקבע, בין היתר, כי "התפקיד הינו
10 בהתנדבות וללא שכר" (ראו סעיף 22 לכתב התביעה).
- 11 5. לאור פרסום המכרז, החליט התובע שלא להגיש את מועמדותו לתפקיד רב
12 השכונה. אולם גורמים בכירים בנתבעים, "כדוגמת מר אבי בלושטיין (מנכ"ל
13 הנתבע 3), מר אברהם מרמורשטיין ז"ל (סגן ראש עיריית פתח תקווה) וכן ה"ה
14 משה פלדמר ויעקב פלהיימר (המכהנים במועצת העיר של הנתבעת 1),
15 הבטיחו כי העניין התקציבי יוסדר במהרה והתקן לרב השכונה יהיה בשכר."
16 (ראו סעיף 23 לכתב התביעה). בהתאם להבטחה זו ניגש התובע למכרז.
- 17 6. ביום 28.11.2000 קיבל התובע הודעה חתומה על ידי ראש המועצה הדתית לפיה
18 זכה במכרז. בהודעת הזכייה צוין כי על התובע לפנות למנכ"ל המועצה הדתית
19 לצורך חתימה על חוזה עבודה.
- 20 7. עם קבלת הודעת הזכייה, מיהר התובע לפנות למנכ"ל המועצה הדתית לשם
21 חתימה על חוזה העבודה. אולם, "מנכ"ל המועצה הדתית סרב למסור לתובע
22 את חוזה העבודה ובכל פעם ניסה להתחמק בטענות שונות ומשונות. בינתיים,
23 התובע החל למלא את תפקידו." (ראו סעיף 25 לכתב התביעה).
- 24 8. ביום 1.6.2003 קיבל התובע מכתב החתום על ידי ראש המועצה הדתית בה נדרש
25 התובע למלא הצהרה לפיה הוא מתגורר בשכונה וכי הוא מתחייב להמשיך ולגור
26 בה כל עוד הוא מכהן בה כרב. למכתב הדרישה צורפה דרישה של משרד הדתות
27 מיום 5.5.2003 לפיה החתימה על ההצהרה היא מכוח הוראות חוק מגורי רבנים

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 במקום כהונתם, התשס"ג – 2002, אשר חלות, אך ורק, על רבנים המכהנים
2 בשכר. התובע חתם כמובן על האישור כנדרש, שכן הוא מתגורר בשכונה בה הוא
3 מכהן כרב. לאור האמור, וכן "היות והנתבעת 2 פנתה אל התובע בדרישה לעמוד
4 בהוראות החוק כאמור, על מנת שמינוי לא יתבטל, ברור כי היא ראתה בו כעובד
5 שצריך לקבל שכר." (ראו סעיף 35 לכתב התביעה).
- 6 הנתבעים מודעים היטב לעוול שנגרם לתובע. "לאורך הדרך ניתנו לתובע
7 הבטחות מפורשות על ידי גורמים בכירים בנתבעים לפיהן העניין בטיפול
8 ויוסדר תוך זמן קצר. אישיים חשובים כמו הרב ברוך שמעון סולומון זצ"ל
9 (שכיהן בעבר כרבה הראשי של פתח תקוה במסגרת הנתבעת 2), הרב שמעון
10 ביטון (שכיהן כיו"ר הנתבעת 2), ראשי עיריית פתח תקוה דאז, מר יצחק
11 אוחיון ומר אורי אוהד (שהינם אנשי מפתח בנתבעת 1) ועוד רבים וטובים –
12 כולם אנשים בעלי השפעה בנתבעים – הסכימו כי על התובע לקבל שכר בגין
13 עבודתו כרב שכונה ואף הבטיחו במפורש כי המדובר במצב זמני בלבד אשר
14 בסופו – ישולם לתובע שכר." (ראו סעיף 44 לכתב התביעה).
- 15 ביום 23.1.2011 נשלח לתובע מכתב אישי מיו"ר הנתבעת 2, הרב ביטון, בו נכתב,
16 כי הרב ביטון מכיר בעוול שנגרם לתובע ועל כן הוא יפעל מול משרד הדתות
17 והעירייה כדי "להפשיר" תקנים בשכר לרבנים שנבחרו לפני מספר שנים ושאינם
18 מקבלים שכר.
- 19 "אחרי כל הבטחה והבטחה השתרשה אצל התובע הצפייה כי עניין התשלום
20 יוסדר תוך תקופה קצרה, ועל בסיס הבטחות אלו המשיך התובע במילוי
21 תפקידו כרב שכונה. ברם, שהתקופה ה"קצרה" התארכה והתארכה, וכעת
22 היא משתרעת על פני עשורים." (ראו סעיף 46 לכתב התביעה).
- 23 כרב השכונה, המונה למעלה מ-200,000 תושבים אשר רובם מהמגזר הדתי,
24 נדרש התובע להשקיע שעות רבות ואף משאבים כספיים רבים.
- 25
26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

13. ביום 2.3.2017 יזם התובע פגישה בעניינינו עם ראש העיר הנוכחי של העירייה, מר אציק ברוורמן, בשיתוף, מ"מ ראש העיר, מר יצחק דיעי. במהלך הפגישה הודו השניים כי לתובע מגיע שכר בגין עבודתו, בדומה לרבני שכונות אחרות בפתח תקוה, ועל כן, הבטיחו לעזור לו להסדיר את עניין השכר.
14. לאחרונה החלו להגיע לאוזניו של התובע קולות על פיהן התובע ניגש למכרז כאשר ידע, כביכול, שמדובר בתפקיד התנדבותי וכי הוא אף חתם על מסמכים המעידים על כך – דבר שאינו נכון. **"התובע לא חתם על מסמך לפיו הוא מסכים לכהן כרב שכונה בהתנדבות. אדרבה, הוא התבקש לחתום על חוזה עבודה, אולם בפועל – נמנעו הנתבעים מלחתום על חוזה כאמור."** (ראו סעיף 49 לכתב התביעה).
15. לאור רצונו של התובע לעמוד ולמצות את זכויותיו, החליטו הנתבעים להסיר את תוארו כ'רב שכונת הדר גנים' מהעלונים ומהחברות המחולקות על ידי המועצה הדתית לתושבי השכונה, מתוך מחשבה כי שינוי שכזה, בדיעבד, יסייע לטענותיהם, לאחר 20 שנה. אולם, שינוי זה מעיד על כך שהתואר בו נשא התובע עד לעת הזו, הוא תואר הנושא שכר בצדו.
16. לאחרונה נודע לתובע כי הנתבעים מינו את **"הרב עמנואל שרעבי, רבה של שכונת "עמישב" בפתח תקוה, גם לרב שכונת הדר גנים, מבלי ליתן לתובע אפילו הודעה מוקדמת על כך. כלומר, התובע, לאחר שני עשורים בהם הוא מכהן כרב השכונה, החל לחלוק את תפקידו עם רב נוסף, מבלי שעמדו אפילו נשאלה!... הרב שרעבי הוזמן לאירועים שאורגנו על ידי הנתבעים, תחת התובע ובמקומו. מדובר בניסיון חמור ופסול להדיר את התובע מתפקידו רק משום שהעז להגיש את התובענה דנא"** (ראו סעיף 16 לכתב התשובה).
17. התובע אינו יהלומן במקצועו. התובע עובד במשרה חלקית בתיווך יהלומים. **"כאשר את מרבית זמנו הקדיש התובע לעבודתו כרב השכונה. לאורך השנים התובע התפרנס מירושת הוריו שנפטרו וממשכורתה של אשתו."** (ראו סעיף 29 לכתב התשובה).

27

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

18. מיד לאחר זכייתו של התובע במכרז, פנה התובע עשרות פעמים לעשרות גורמים שונים בנתבעים, בעניין הסדרת נושא השכר, ותמיד נענה בחיוב כי נעשים מאמצים להסדרת נושא זה במהרה. על כן, "כל פנייה שכזו על ידי התובע ומטעמו וכן כל תשובה חיובית שקיבל התובע מהנתבעים, כמוהם כהתחייבות המולידה עילת תביעה חדשה אשר ממנה מתחיל מירוץ התיישנות חדש." (ראו סעיף 55 לכתב התשובה).
19. לכל אורך הדרך קיבל התובע מהנתבעים תשובות התומכות במאבקו להסדרת מעמדו כעובד והמעודדות אותו לא לוותר על קבלת שכרו. "רק כאשר הרגיש התובע כי מיצה לחלוטין את אפיק ההידברות.. פנה התובע לבית הדין הנכבד לתיקון העוול שנגרם לו." (ראו סעיף 62 לכתב התשובה).
20. על כן, אין לראות בהתנהלות התובע כמי שוויתר ו/או זנח ו/או מחל על זכות התביעה שלו העולה לכדי דחית התביעה על הסף.
21. טרם היציאה למכרז האמור, הוקצה לתובע תקן מסודר, אשר אושר על ידי כל הנתבעים. אך מסיבה שאינה ברורה לתובע, הוחלט על הסרת תקצוב זה. "בד בבד עם הסרת התקצוב נטען על ידי גורמים שונים בנתבעים כי עניין התקציב יוסדר במהרה." (ראו סעיף 86 לכתב התשובה).
22. לאור האמור לעיל, מתבקש בית הדין הנכבד להכיר בתובע כעובד של הנתבעים ובהתאם להורות לנתבעים לשלם לו, לכל הפחות, שכר מינימום בגין עבודתו כרב השכונה, באופן רטרואקטיבי, פיצויי הלנת שכר, הפרשות לפנסיה וזכויות סוציאליות.

21 עיקרי טענות הנתבעת 2

22. 23. הנתבעת 2 מוסמכת מכוח חוק שירותי הדת היהודיים התשל"א -1971 לטפל
23. במתן שירותי דת בעיר פתח תקוה.

24

25

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

24. בהתאם לתקנות שירותי דת היהודיים (תקציב מועצות דתיות) תשמ"ה-1985, 1
2 תקציב המועצה וכן סעיפי המשכורת שבו יאושרו מראש על ידי השר לשירותי
3 דת. וכן, "ככל שמדובר במינוי למשרה של רב שכונה הרי שהיא הוסדרה
4 בחוזרי מנכ"ל המשרד לענייני דתות". (ראו סעיף 6 לכתב ההגנה מטעם
5 הנתבעת 2).
25. לפיכך, ועדת התקנים, במשרד הדתות, היא זו המפקחת על שירותי הדת. 6
7 במסגרת תפקידה היא נדרשת, בין היתר, "לבחון פניות של מועצות דתיות בדבר
8 נחיצות משרה של רב ולקבוע הכרה "עקרונית" בקיומו של צורך במשרות מסוג
9 זה." (ראו סעיף 7 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
26. במהלך שנת 1997 פנתה הנתבעת 2 למשרד הדתות בבקשה לקבלת תקנים עבור 10
11 4 רבני שכונות.
27. ביום 24.7.1997 התנה משרד הדתות את התקנים בהבאת דוחות. 12
28. ביום 9.12.1997 התקבל אישור עבור 4 תקנים של רבני שכונה ב- 100% משרה 13
14 כל אחד, בתנאי שהרב יגור בשכונה בה הוא מכהן. אולם, האישור התקציבי
15 שאושר היה חלקי בהיקף של 200% שכר בלבד המתאים להעסקת 2 רבנים
16 בלבד.
29. נוכח הלחץ הגדול מצד תושבי העיר למינוי רבנים לשכונות השונות וכן לאור 17
18 פניית רבנים שונים, העובדים ומשתכרים במסגרת עיסוק פרטי, בבקשה לכהן
19 כרבני שכונות ללא כל תשלום, החליטה הנהלת המועצה הדתית, בהתייעצות עם
20 נציגי העירייה, כי "ימונו 2 רבני שכונות בשכר למרכז העיר ולשכונות בהם
21 האוכלוסייה גדולה וכי 2 התקנים הנוספים שאושרו אך לא תקצבו יפוצלו בין
22 8 רבני שכונות בתואר בהיקף של 0.25 תקן כ"א ללא שכר. כך שתוכל להתפרס
23 על פני רוב השכונות בעיר ולשבץ בהם רבנים רבים." (סעיף 13 לכתב ההגנה
24 מטעם הנתבעת 2).
30. בהתאם להחלטה כאמור, ביום 16.3.2000 קיימה המועצה ישיבה אשר במהלכה 25
26 נקבע, בין היתר, על ביצוע מכרז עבור בחירת רבני השכונות.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 31. ביום 15.11.2000 הוצאו הזמנות למנכ"ל הרבנות הראשית ולמנהל מחלקת
2 הרבנות במשרד לשירותי דת לפיהן המכרז כאמור, הינו לרבני שכונות בתואר
3 ללא שכר. "ואכן הפרסום בעניין זה כלל אמירה מפורשת ולפיה מדובר ברבני
4 שכונות בתואר התנדבות ללא שכר" (סעיף 15 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 5 32. לאור פרסום המכרז לתפקיד רב השכונה, מס' 01/התש"ס (להלן: "המכרז")
6 עבור 2 התקנים שאושרו ולא תוקצבו, "הוגשה בקשה למתן צו מניעה בעניין
7 שכונת נוה עוז כנגד המועצה בביהד הרבני בפתח תקוה אשר אף על החלטתו
8 הוגש ערעור בבית הדין הרבני הגדול בירושלים. עתירה זו נדחתה. רב נוסף פנה
9 בעתירה לקבלת צו מניעה כנגד המכרז. אף עתירתו זו נדחתה. אף פניות ועדי
10 השכונות לבחור ברבני השכונות הנוכחיים ללא מכרז נדחו. המשיב לא היה בן
11 העותרים בכל עתירה שהיא." (ראו סעיף 16 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 12 33. בהתאם ועל בסיס המכרז כאמור, הגיש התובע את בקשתו לכהן כרב בשכונת
13 הדר גנים.
- 14 34. במסגרת הגשת מועמדתו למכרז הגיש התובע מסמכים מתושבי השכונה בהן
15 צוין, בין היתר, על ידי עו"ד שחר, יו"ר ועד הדר גנים, כי "הרב רבינוביץ שלמה
16 משמש רב שכונת הדר גנים בפועל מאז היווסדה של השכונה בהתנדבות, ללא
17 כל תמורה ולשם שמיים." (ראו סעיף 17 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 18 35. על כן, "התובע למעשה – עוד הרבה טרום המכרז – פעל כרב שכונה בפועל.
19 ובאמצעות המכרז רצה הכרה ותואר לשם כבוד. שאכן ניתן לו לבקשתו." (ראו
20 סעיף 18 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 21 36. בהתאם למכרז כאמור, התכנסה ועדת מכרזים רבני שכונות ובחרה ברבנים
22 שונים בתואר ללא שכר, בכללם גם התובע.
- 23 37. התובע "בתביעתו מנסה לפתוח תנאי מכרז 18 שנים לאחר שפורסם ויתר על כן
24 לאחר שזכה במסגרתו. תוך שהוא מנסה לאיין את תנאי המכרז 18 שנים לאחר
25 פרסומו והוצאתו למעשה ותוך שמנע- לפני 18 שנים – מרבנים אחרים לגשת
26 למכרז לו היו יודעים כי המדובר בעבודה ששכרה בצידה." (ראו סעיף 28 לכתב
27 ההגנה מטעם הנתבעת 2).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 התובע בשיתוף עם אנשים אחרים "רקמו קנוניה להותיר את המכרז כפי שהוא .38
- 2 על מנת למנוע מאנשים נוספים לגשת למכרז בהיותו ללא כל שכר ובכך להגדיל
- 3 את סיכוייו לזכות במכרז ולאחר הזכייה לשנות את תנאי המכרז שישולם לו
- 4 שכר." (ראו סעיף 33 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 5 בית דין זה נעדר סמכות לדון בכל טענה הנוגעת להליכי המכרז ולתנאי המכרז. .39
- 6 שכן, תביעה זו היא תקיפה מנהלית של תנאי המכרז – "לפגמים של מנהל
- 7 ציבורי בלתי תקין שנפלו בתנאי המכרז שקבע מפורשות כי המינוי הינו ללא
- 8 שכר. הפן של יחסי עובד מעביד הינו פן זניח של התביעה, תפל ושולי לחלוטין,
- 9 והגורם של המשפט הציבורי הוא הדומיננטי בעתירה זו." (ראו סעיף 40 לכתב
- 10 ההגנה מטעם הנתבעת 2). על כן, הסמכות לדון בעניין זה נתונה לבית המשפט
- 11 לעניינים מנהלים וזאת בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק בית המשפט לעניינים
- 12 מנהלים התשס"א-2000. קל וחומר כאשר לא התקיימו כל יחסי עובד ומעסיק
- 13 בין התובע לנתבעת 2.
- 14 לתובע מעולם לא ניתן 'כתב מינוי' לתפקיד רב שכונה במועצה, כנדרש בחוקת .40
- 15 העבודה לעובדי הרשויות המקומיות, החלות על עובדי המועצות הדתיות ומכח
- 16 הסכם קיבוצי כללי בדבר עובדי המועצות הדתיות, מיום 4.12.1979. בחוקת
- 17 העבודה נקבע כי כל העסקה חייבת בכתב מינוי בחתימת ראש הרשות.
- 18 אין מחלוקת כי אין כל הסכם העסקה או כל התחייבות חוזית אחרת בין התובע .41
- 19 לבין הנתבעת 2, אשר יכולה להקים מחויבות חוזית בתחום דיני העבודה. אף
- 20 ההפניה שהייתה על גבי מכתב סטנדרטי, נכתבה בטעות שכן התובע "מעולם לא
- 21 הוחתם על חוזה העסקה לא זמני ולא אחר. וכשפנה לחתום הובהר לו כי בטעות
- 22 הדבר ואין כל חוזה ולא יהיה כל חוזה. כי אין כל העסקה ואין כל שכר." (ראו
- 23 סעיף 56 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 24
- 25
- 26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 42. הנתבעת 2 מעולם לא שילמה לתובע שכר, לא הנפיקה לו תלוש שכר, לא סיפקה
2 לו כלי עבודה, לא ארגנה לו השתלמות לטובת הכשרתו לתפקיד, לא קבעה לו
3 סדרי עבודה, וכן לא ביקשה את נוכחותו ו/או דיווח נוכחות במועצה או בכל
4 מקום אחר. התובע לא נדרש להביא אישורי מחלה או להגיש בקשה לחופשה.
- 5 43. הנתבעת 2 לא בחנה וכן אינה בוחנת את מעשיו של התובע והיא אינה צד למהלך
6 או פעולה שמבצע או לא מבצע התובע כרב השכונה. הנתבעת 2 לא ביקשה
7 מהתובע דיווח על מעשיו, ואין כל מנגנון פיקוח או בקרה על מה שהתובע עושה
8 או לא עושה כרב השכונה.
- 9 44. לא ניתן כל אישור השר למינוי משרת רב שכונה בשכר.
- 10 45. התובע קיבל את התואר רב השכונה לשם כבוד, במקביל לעבודתו כיהלומן
11 בבורסת היהלומים.
- 12 46. אזכור שמו של התובע כרב השכונה בכנס כזה או אחר, אין בו כדי ללמד כי
13 הנתבעת 2 היא מעסיקתו של התובע. הנתבעת 2 אזכרה את שמו של התובע לאור
14 בקשתו להיות חלק מכנס כזה או אחר והכול לשם הכבוד. "**השתתפות התובע**
15 **בטקסים אינה משתכללת לכדי יחסי עובד מעסיק.**" (ראו סעיף 127 לכתב
16 ההגנה מטעם הנתבעת 2).
- 17 47. רבני השכונות, לרבות התובע, אינם מופיעים במצבת כוח אדם של משרד
18 הדתות. "**כמו"כ על היותו עובד לפרנסתו כיהלומן בבורסת היהלומים לא פנה**
19 **מעולם למועצה לבקש אישור לעבודה נוספת והמועצה אף לא בקשה זאת מאחר**
20 **ולא חלו כל יחסי עובד ומעסיק בין השניים.**" (ראו סעיף 147 לכתב ההגנה
21 מטעם הנתבעת 2).
- 22 48. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית הדין לדחות את התביעה על כל ראשיה
23 ורכיביה ולחייב את התובע בהוצאות משפט נכבדות ולדוגמא.

24

25

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

עיקרי טענות הנתבעת 3

- 1
- 2 49. במסמכי המכרז אשר צורפו לכתב התביעה, אליו התמודד התובע ונבחר לרב
3 השכונה, נכתב במפורש כי מדובר במכרז לתפקיד בהתנדבות. "עתה, בחלוף 17
4 שנה מבחירתו במכרז ולאחר שפעל בהתאם למכרז ללא שכר משך 17 שנים
5 מבקש התובע לקבל שכר בדיעבד באמצעות תביעה זו. התנהלות זו נגועה
6 בחוסר תום לב ומהווה ניצול לרעה של הליכי בית המשפט." (ראו סעיף 8 לכתב
7 ההגנה מטעם הנתבעת 3).
- 8 50. אופי משרתו של רב השכונה דומה למעין 'משרת אמון', בשונה מעובדי אחרים
9 בנתבעת 2. רב השכונה אינו נדרש להחתמת כרטיס נוכחות ואף אינו נדרש
10 לחובת נוכחות במשרדי הנתבעת 2. עבודתו של רב השכונה, במקרים רבים,
11 נעשית מחוץ לכותלי המועצה כך שאופי עבודתו של רב השכונה מקשה על
12 מעסיקו לפקח על עבודתו.
- 13 51. בעקבות דוח מבקר המדינה שקבע את הצורך בהסדרה וארגון מחדש של
14 התפקיד, החל משנת 2003 ועד למועד הגשת כתב הגנה זה, הנתבעת 3 אינה
15 ממנה יותר רבני שכונה. "ההחלטה בדבר הקפאת התקנים לרבני שכונות
16 התקבלה במסגרת ההחלטה על הקפאת כלל התקנים במועצות הדתיות,
17 בסמוך לפירוק המשרד בשנת 2003 ולהעברת סמכויותיו בנושא זה למשרד
18 ראש הממשלה, וזאת במטרה לבחון את סוגיית התקנים במועצות. בחלוף
19 השנים, בוטלה ההקפאה בנוגע לעובדי מועצות אחרים, אולם בהתייחס לרבני
20 השכונות ההקפאה המשיכה, בין היתר, בשל אותם ליקויים שהתגלו במערך
21 העסקתם של רבני השכונות." (ראו סעיף 43 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 3).
- 22 52. העסקת כל עובד במועצה דתית צריכה להיעשות באמצעות תקן מאושר
23 ומתוקצב. "המשמעות היא שחוזר המנכ"ל קובע מפורשות כי אין באישור
24 ועדת התקנים של המשרד לענייני דתות משום אישור תקציבי כחוק, ועל מנת
25 שמינוי זה ייכנס לתוקפו יש צורך באישור התקציב על ידי המועצה הדתית,
26 הרשות המקומית והמשרד לענייני דתות גם יחד. ממילא מובן שרב שנבחר
27 לכהונת רב שכונה במועצה דתית אך משרה זו לא תוקצבה כדין, הליך הבחירה

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 לא השתכלל ולא ניתן להכיר בו כעובד המועצה." (ראו סעיף 50 לכתב ההגנה
2 מטעם הנתבעת 3).
- 3 .53 בשנת 1977 פנתה המועצה הדתית למשרד לשירותי דת בבקשה לקבלת תקנים
4 עבור ארבעה רבני שכונות. ביום 8.12.2001, השיב הרב הלל קולין, עו"ד- היועץ
5 המשפטי של המשרד לשירותי דת, לפניה זו באומרו כי "מאחר ומכתבי מיום
6 3.12.2000 מתייחס למכרז לבחירת רבני שכונה ללא שכר והואיל ועתה מתברר,
7 בהתאם למכתבך שבמסמך, שמדובר במצב שונה ברור שאין מניעה לבחירה.
8 לעניין פיצול התקן ראה מכתבי מיום 3.12.2001." (ראו סעיף 57 לכתב ההגנה
9 מטעם הנתבעת 3).
- 10 .54 בהתאם להתכתבות האמורה, ככל שניתן אישור מהנתבעת 3 הרי שהאישור ניתן
11 בהנחה שמדובר בתקן בשכר.
- 12 .55 ההחלטה בדבר יציאה למכרז לרב השכונה ללא שכר, היתה החלטה עצמאית
13 של הנתבעת 2, אשר נעשתה ללא תיאום עם הנתבעת 3 ולא כפי שניתן להבין
14 מעמדת הנתבעת 2. ואף אם נפלו פגמים בהתנהלות הנתבעת 2, הרי שאין בהן
15 כדי לזכות את התובע בשכר. "מדובר בתביעה שהתיישנה ואשר הוגשה בשיהוי
16 כבד וכאשר אין חולק שהתובע היה מודע לכך שמדובר בתפקיד בהתנדבות."
17 (ראו סעיף 59 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 3).
- 18 .56 בהתאם למסמכי המכרז, ביום בו נבחר התובע לתפקיד רב השכונה - בהתנדבות,
19 נבחרו עוד שבעה רבנים לתפקיד זה. כך, שיתכן שההחלטה שתקבל בהליך זה
20 עשויה להשליך גם עליהם.
- 21 .57 יובהר, לתובע לא ניתנה הבטחה ו/או התחייבות לתשלום בגין תפקידו כרב
22 השכונה בנתבעת 2 מהגורמים המוסמכים על כך בנתבעת 2 ו/או בנתבעת 3.
- 23 .58 ככל שיקבע אחרת, "הרי שקיים צידוק שלא לקיימן, לנוכח העובדה שקיומן
24 יחייב, בין היתר, החלת הסדר מיוחד וספציפי כלפי התובע בדיעבד ובאופן
25 מנוגד למכרז במסגרתו התקבל לתפקיד רב השכונה, באופן עלול בפני עצמו
26 לייצר השלכות רוחב ולפגוע בהמשך ההתנהלות התקינה של עובדי המועצות
27 הדתיות." (ראו סעיף 64 לכתב ההגנה מטעם הנתבעת 3).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

1 59. נוכח הוראות סעיף 30 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב] (להלן: :
2 "חוק מבקר המדינה"), הנוגעות לשימוש בדו"ח מבקר המדינה מתבקש בית
3 הדין הנכבד להורות על הוצאת נספח ה' לכתב התביעה, קרי דו"ח מבקר המדינה
4 לשנת 2010, מהליך זה.

5 60. על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית הדין הנכבד להורות על דחית התביעה על
6 כל מרכביה תוך חיוב התובע בהוצאות משפט.

תיאור ההליכים

7
8
9 61. ביום 7.12.2017 הוגש כתב התביעה. ביום 14.2.2018 הוגש כתב הגנה מטעם
10 הנתבעת 1. ביום 28.2.2018 הוגש כתב הגנה מטעם הנתבעת 2. ביום 6.3.2018
11 הוגש כתב הגנה מטעם הנתבע 3.

12
13 62. בתיק התקיימו הליכי גילוי מסמכים ממושכים.

14
15 63. בתיק התקיימו שתי ישיבות הוכחות: ביום 31.1.2021 התקיים דיון הוכחות
16 ראשון בו העידו: התובע ועדי התובע – הרב סימון ביטון (להלן: "הרב ביטון"),
17 מר דוד סמואל (להלן: "מר סמואל") ומר רון ליכטנפלד (להלן: "מר
18 ליכטנפלד"). דיון הוכחות נוסף התקיים ביום 3.10.2021 במסגרתו נחקר
19 עד מטעם הנתבעת 2 - מר פלטיאל אייזנטל (להלן: "מר אייזנטל") ועד מטעם
20 הנתבעת 3 – מר צחי חמדני, מנהל אגף משאבי אנוש במשרד לשירותי דת,
21 (להלן: "מר חמדני").

22
23 הצדדים הגישו סיכומים בכתב (לרבות סיכומי תשובה מטעם התובע).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

השאלות השנויות במחלוקת

- 1
- 2 64. בהליך זה עומדת בפנינו, השאלה - האם בין התובע לבין הנתבעים התקיימו
- 3 יחסי עובד מעסיק או שמא יחסי התנדבות?
- 4
- 5 שאלה זו עוברת כחוט השני מפרסום המכרז ובחירתו של התובע לרב שכונה
- 6 בהתנדבות ללא שכר, דרך הליך קליטתו ועבודתו כרב שכונת הדר-גנים.
- 7
- 8 65. בהליך זה נידרש תחילה לבחון – האם המועצה הדתית פעלה כדין עת פרסמה
- 9 את המכרז לרב שכונות בהתנדבות ללא שכר? בהמשך נבחן - האם המועצה
- 10 הדתית קלטה את התובע כרב שכונת הדר גנים כמתנדב ללא שכר? לבסוף ניתן
- 11 את דעתנו לסוגיה - האם בין התובע לבין הנתבעים התקיימו יחסי עובד מעסיק
- 12 או שמא יחסי התנדבות?
- 13
- 14 66. ככל שנגיע למסקנה, כי בין התובע לבין הנתבעים מתקיימים יחסי עובד מעסיק
- 15 אזי נידרש לבחון את זכאותו של התובע לזכויות הסוציאליות הנתבעות בהליך
- 16 זה.
- 17
- 18 67. נאמר כבר עתה כי לאחר עיון מעמיק בכתבי הטענות שבתיק ובשלל המסמכים
- 19 שהוגשו לתיק ולאחר שמיעת כל העדים בתיק, אנו סבורים כי דין התביעה
- 20 להתקבל. להלן נסביר עמדתנו.

דיון והכרעה

המסגרת הנורמטיבית

- 21
- 22
- 23 68. בסעיף 5(7) לחוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980 מוגדר כי "רב שכונה"
- 24 – מי שנתמנה לרב שכונה בידי המועצה הדתית באישור השר".
- 25 69. סעיף 11 לחוק שירותי הדת היהודיים התשל"א – 1971 (להלן: "החוק") בא
- 26 וקובע כי "ממשלה והרשות המקומית יישאו בהוצאות התקציב של מועצה
- 27 בהתאם להוראות סעיפים 11א עד 11ז".

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 סעיף 7(א) לחוק בא וקובע כי ה"מועצה מוסמכת לטפל בסיפוק שירותי דת .70
2 ולשם זה רשאית היא להתקשר בחוזים, להחזיק רכוש בדרך שכירות או חכירה
3 ולרכוש מיטלטלין, הכל בהתאם לסעיפי תקציבה המאושר."
- 4 תקנה 1 לתקנות שירותי הדת היהודיים (תקציב מועצות דתיות), תשמ"ה-1985 .71
5 (להלן: "התקנות") באה וקובעת כך -
- 6 1. (א) הסכום הכולל של תקציב כל מועצה, בגדר חוק התקציב הנוהג במדינה
7 מזמן לזמן, וכן כל סעיפי המשכורת שבו, יאושרו מראש בידי השר לענייני דתות
8 (להלן - השר).
9 (ב) כל מועצה תקבע את תקציבה, לאחר קבלת אישור השר, לפי הטופס
10 שבתוספת לתקנות תקציבי השירותים הדתיים היהודיים, תשכ"ח-1968 (להלן -
11 התקנות הקודמות)[1], ותגיש אותו להסכמה בהתאם לסעיף 9(א) לחוק, תוך
12 שלושים ימים מתאריך אישור השר או במועד אחר שיקבע השר."
- 13 בהתאם להוראות סעיף 11 לחוק ובהתאם להוראות שבתקנה 1 לתקנות,
14 המדינה והרשות המקומית הינן הגופים המתקצבים והמממנים את המועצה
15 הדתית. כך שהשר לשירותי דת, בהתאם לחוק יסודות התקציב התשמ"ה 1985
16 (להלן: "חוק יסודות התקציב"), הוא זה הקובע את תקציב המועצה הדתית ואת
17 תקני העסקת עובדים.
- 18 כמו כן, בהתאם להוראות סעיף 7 לחוק, למועצה הדתית הסמכות לנהל את כוח
19 האדם שאושר במסגרת התקציב על ידי המשרד לשירותי דת.
- 20 לאור האמור, כחלק מניהול כוח האדם, אחראית המועצה הדתית גם על מינוי
21 רבני השכונות.
- 22 הליך מינוי רבני השכונות וכן תנאי העסקתם מוסדר בהסכם קיבוצי מיום 6
23 בספטמבר 1988 (להלן: "הסכם קיבוצי"), בחוקת העבודה לעובדי הרשויות
24 המקומיות (להלן: "חוקת העבודה") החלה גם על עובדי המועצה הדתית וכן
25 בחוזר מנכ"ל נז/1-טבת התשנ"ז-דצמבר 1996 הקובע כי בחירת רב שכונות
26 יעשה על פי תקן מאושר על ידי המשרד לשירותי דת, אישור תקציבי לתקן
27 ובמכרז פומבי.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

מן הכלל אל הפרט

- 1
- 2 **המכרז לרב שכונות בהתנדבות ללא שכר**
- 3 76. בהליך זה, אין חולק כי המכרז לתפקיד רב השכונה פורסם כתפקיד בהתנדבות
- 4 ללא שכר, וזאת בהיעדר מקור תקציבי תקף מאושר על ידי המשרד לשירותי דת.
- 5 "שיבוץ הרבנים לרבני השכונות הינם במכסת 2 התקנים שאושרו ולא
- 6 תוקצבו." (ראו נספח ז' לתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית).
- 7 77. התובע טען בסיכומים כי "אין לנתבעים כל סמכות חוקית שמכוחה היו רשאים
- 8 להעסיק את התובע כרב שכונה בהתנדבות." (ראו סעיף 11 לסיכומים מטעם
- 9 התובע).
- 10 78. מנגד טענה הנתבעת 2 כי "ככל שסבר התובע כי תהליכי המכרז אינם חוקיים
- 11 כי לא ניתן לכהן כרב שכונה ללא מערך יחסי עובד ומעביד הרי שאסור לו לגשת
- 12 למכרז ו/או לכהן בתפקיד זה – 18 שנים – באותו מעמד ממש. ... אף הטענה
- 13 כי הנתבעת 2 לא קיבלה היתר מהנתבע 3 אין בה ממש- אף אם הייתה נכונה
- 14 כל שהיה עולה הינו כי המינוי לא נכון ולא ניתן לאשר תפקיד אשר כאמור."
- 15 (ראו סעיפים 24-25 לסיכומים מטעם הנתבעת 2).
- 16 79. הנתבעת 3 טענה בסיכומים כי "התובע אינו מופיע בתקינת המשרד לשירותי
- 17 דת" (ראו סעיף 60 לסיכומים מטעם הנתבעת 3), כך ש"קבלתו של התובע
- 18 לתפקיד רב שכונה בהתנדבות נעשה על דעת המועצה הדתית ולכאורה ללא
- 19 אישור המשרד לשירותי דת" (ראו סעיף 61 לסיכומים מטעם הנתבעת 3). ועל
- 20 כן, "ההחלטה לצאת למכרז לרב שכונה ללא שכר, הינה החלטה עצמאית של
- 21 המועצה, ללא תיאום מול המשרד, ולא כפי שניתן להבין מעמדת המועצה
- 22 הדתית." (ראו סעיף 67 לסיכומים מטעם הנתבעת 3).
- 23 80. בתצהירו טען מר חמדני "ההחלטה לצאת למכרז לרב שכונה ללא שכר, הינה
- 24 החלטה עצמאית של המועצה, ללא תיאום מול המשרד." (ראו סעיף 23 לתצהיר
- 25 עדות ראשית מטעם הנתבעת 3).

26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 81. בהקשר זה, בחקירתו הנגדית העיד מר חמדני כך –
- 2 "עו"ד ויינרוט: 100%. ובוא נראה אם יש לך משהו מידיעה אישית בכל זאת
- 3 לתרום לנו אם בכלל, ואם לא אז כל התצהיר הזה אני אטען לגביו.
- 4 בוא נראה למשל את 23. "למיטב הידיעה, והדברים נאמרים
- 5 בזהירות, שכן לאור השנים", זה כנראה צריך להיות "לאורך
- 6 השנים שחלפו יש קושי בקבלת התמונה המלאה, כפי שהוצגה
- 7 למשרד והמסמכים שאותרו במשרד בנוגע לעניין בודדים, נראה
- 8 כי ההחלטה לצאת למכרז לרב שכונה ללא שכר הינה החלטה
- 9 עצמאית של המועצה, ללא תיאום מול המשרד". אתה יכול
- 10 להסביר לי מה ראית כאן? כי פה אני מבין גם כן, פשוט קראת את
- 11 הדוסייה, את התיק.
- 12 העד, מר חמדני: כל תיק שאנחנו מקבלים להגיב עליו כמשרד, אנחנו בודקים
- 13 בארכיון המשרד, אוקיי? ומנסים לשלוף חומר. בתיק הזה היה
- 14 מעט מאוד חומרים רק הנספחים שצורפו פה, אוקיי?
- 15 עו"ד ויינרוט: מעבר לזה אין שם?
- 16 העד, מר חמדני: מעבר לזה לא מצאתי חומרים בתיק. למרות שביקשנו את התיק
- 17 מהארכיון. ועל בסיס זה, מה שהקראת זה על בסיס זה.
- 18 עו"ד ויינרוט: כן. ולכן אתה החלטת שזאת החלטה עצמאית שלה במועצה ללא
- 19 תיאום מול המשרד?
- 20 העד, מר חמדני: כן, כי לכאורה אם קוראים את התצהירים, לא את התצהירים,
- 21 שליחה, אם אתה קורא בנספחים, ראש המועצה מתעקש לפנות
- 22 ליועץ המשפטי ולא לגורם המאשר. הגורם המאשר היום הוא
- 23 צריך לפנות אליי, ואז הוא היה לפנות וגם רושם לו את זה היועץ
- 24 המשפטי. רושם לו את זה, "ניצול התקן אפשרי באישור הגורם
- 25 המקצועי במשרד, סמנכ"ל בכיר למועצות הדתיות", והוא מכתב
- 26 ואז זאת הייתה זיכרונה לברכה גברת ברוריה פרנסיס. אני אבדוק,
- 27 וברוריה פרנסיס זיכרונה לברכה ומר שרעבי לא כותב שום מכתב
- 28 פה, אני לא מוצא לברוריה פרנסיס ואני לא מוצא שום אישור של
- 29 ברוריה פרנסיס, אז זה נראה, הוא גם שואל את עו"ד פולל שואל
- 30 שאלות כלליות, לא שאלות ספציפיות לפה. הוא מדבר, הוא שואל

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

שאלה כללית. כמו שתשאל אותי היום שאלה כללית אני עונה לך
בכלליות ולא לגופו של עניין. " (עמ' 36 לפי ש' 30-4).

82. לשם השלמת התמונה, וטרם ניתן את דעתנו לסוגיה זו, נביא את עדותו של מר
אייזנטל, עד מטעם הנתבעת 2, כפי שהיא הובאה בפנינו.

בחקירתו הנגדית העיד מר אייזנטל כך –

"עו"ד ויינרוט: היה אישור משרד הדתות למכרז הזה?

העד, מר אייזנטל: מה?

עו"ד ויינרוט: היה אישור משרד הדתות למכרז הזה?

העד, מר אייזנטל: אני לא יודע.

עו"ד ויינרוט: אתה לא יודע.

העד, מר אייזנטל: לא הייתי במועצה, סליחה. " (ע"מ 16 לפי ש' 36-34, ע"מ 17 לפי ש'
1-3).

....

" עו"ד ויינרוט: תראה, המכרז נעשה בלי אישורו של המשרד לשירותי דת, בוא
אני אראה לך. אני אראה לך את התצהיר של מר חמדני.

העד, מר אייזנטל: מה, אתה רוצה לבטל את רבני השכונות או המתנדבים? אני אגיד
להם, תלכו הביתה.

עו"ד ויינרוט: בואו נקרא את סעיף 17 לתצהיר של מר חמדני, הוא יושב פה
מאחוריך. "כפי שעולה מהמסמכים, קבלתו של התובע לתפקיד
רב שכונה בהתנדבות נעשה על דעת המועצה הדתית, ולכאורה
ללא אישור המשרד לשירותי דת". הם בכלל לא אישרו את זה.

העד, מר אייזנטל: זאת אומרת, אז מה אתה רוצה לומר? נו נו נו למועצה דתית. " (עמ'
27 לפי ש' 35-27).

...

"עו"ד ויינרוט: טוב. האם אתם ידעתם את המשרד לענייני דת אחרי 2018, לפני
2017, ב-2000? אי פעם? יידעתם את המשרד לענייני דת? יש לנו

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 רבני שכונה שמונו ע"י מכרז, יידעתם? אתה מכיר מסמך
2 שיידעתם?
3 העד, מר אייזנטל: כן, נדמה לי שראיתי משהו כזה. לא יודע אם פה או במועצה. אני
4 אסתכל. " (עמ' 28 לפי ש' 36-33).
- 5
- 6
7 "עו"ד ויינרוט: אני שואל, משרד הדתות ידע? כן, הם ידעו הפוך, הם ידעו שבשלב
8 הראשון שזה התנדבות ואז יאשרו את זה.
9 העד, מר אייזנטל: הם לא ידעו שום הפוך. מה פתאום. דובר על זה.
10 עו"ד ויינרוט: אתה יודע את זה? מאיפה. אתה בכלל לא היית אז שם.
11 עו"ד שפר: אם לא צירפת 7 תצהירים נוספים, (מדברים ביחד), נו באמת.
12 עו"ד ויינרוט: היית שם אז? היית שם אז?
13 העד, מר אייזנטל: לא הייתי ב(מדברים ביחד),
14 עו"ד ויינרוט: אתה דיברת איתם? אתה דיברת איתם לפני המועצה,
15 (מדברים ביחד)
16 עו"ד שפר: אדוני אדוני אדוני, אי אפשר להמשיך את הדיון ככה.
17 (מדברים ביחד)
18 עו"ד ויינרוט: לרב רבינוביץ'. דיברת עם רבינוביץ'?
19 העד, מר אייזנטל: אני אמרתי להם לפני כן, בייחוד ברבנות, הפנייה הייתה מכיוון
20 של הרב לאנשים שבא אליהם לתת,
21 עו"ד ויינרוט: רבינוביץ' אומר עם מי הוא דיבר,
22 עו"ד שפר: שנייה לא, או ש,
23 עו"ד ויינרוט: את כל האנשים האלה לא הביאו לכאן לעדות, הביאו אותך. איתך
24 הוא לא דיבר? מצוין עכשיו אני רוצה להראות לך. " (עמ' 29 לפי ש'
25 23-36, עמ' 30 לפי ש' 4-1).
- 26
27
28
29

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 בהתאם לאמור לעיל ובהינתן עדותם של מר חמדני ומר אייזנטל, אנו סבורים .83
2 כי המועצה הדתית פעלה שלא כדין עת פרסמה את המכרז לתפקיד רב שכונה
3 בהתנדבות ללא שכר. שכן, היה על המועצה לקבל את אישורו של השר הממונה
4 על המשרד לשירותי דת טרם פרסום המכרז (ראו סעיף 7(5) לחוק). "המועצה
5 הדתית, כגוף מתוקצב, כפופה להנחיות והוראות הממונה על השכר." (ראו
6 סעיף 43 לסיכומים מטעם הנתבעת 3).
- 7 המועצה הדתית לא רק שלא קיבלה את האישור כאמור, אלא אף קלטה את .84
8 התובע לשירותיה, כרב שכונה כמתנדב ללא שכר, ללא ידיעת המשרד לשירותי
9 דת וללא קבלת אישור לכך - "התובע אינו מופיע בתקינת המשרד לשירותי דת"
10 (ראו סעיף 8 לסיכומים מטעם הנתבעת 3). על כן, אנו סבורים כי הנתבעת 2 פעלה
11 שלא כדין עת פרסמה את המכרז לתפקיד רב שכונה ללא שכר בהתנדבות.

מתנדב או עובד בשירות המדינה

הליך קליטת התובע

- 12
13
- 14 המועצה הדתית, לאורך ההליך זה, טענה כי התובע ידע טרם הגשת מועמדותו .85
15 למכרז לתפקיד רב השכונה, כי מדובר בתפקיד התנדבותי ללא שכר. אך יחד עם
16 טענה זו, לא הביאה המועצה כל ראיה לכך שהתובע נקלט בשירותיה כמתנדב
17 כמתחייב בתקנון שירות המדינה (להלן: "התקשי"ר").
- 18 סעיף 16.611(ב) לתקשי"ר מגדיר מתנדב כ"מי שתורם מרצון מזמנו או מרצו, .86
19 למשרד או יחידה בשירות המדינה, ללא תמורת שכר או גמול אחר (מלבד
20 החזרי הוצאות לפי פסקה 16.631) וללא יחסי עובד מעביד."
- 21 סעיף 16.62 לתקשי"ר - העסקת מתנדבים בשירות המדינה, קובע רשימת .87
22 תפקידים שעל המתנדבים העוסקים בהם חל חוק הביטוח הלאומי (ראו סעיף
23 16.621(א)), ו"תפקידים אחרים שלא חל עליהם חוק הביטוח הלאומי, אך יש
24 בהם תועלת לאומית ותרומה למטרות ציבוריות, אשר אושרו על-ידי האחראי
25 במשרד או מי מטעמו. במקרה של ספק יש לפנות לנציבות שירות המדינה.
26 מתנדבים לתפקידים אלה יבוטחו בחברת הביטוח "ענבל", קרן פנימית
27 לביטוחי ממשלה, כמפורט להלן." (ראו סעיף 16.621(ב)).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 88. דהיינו, לאור האמור לעיל, ככל שהמועצה הדתית טוענת כי התובע הועסק
2 בשירותיה בתפקיד רב שכונה כמתנדב ולא כעובד, קרי, ללא שכר, היה עליה
3 לעמוד בדרישות סעיף 16.6 לתקשי"ר ולבטח את התובע בחברת הביטוח
4 "ענבל".
- 5 89. כמו כן, היה עליה לעמוד גם בהוראות התקשי"ר הקובעות, בין היתר, את
6 הדברים הבאים –
- 7 **16.641"**
- 8 **(א) מתנדב המבקש להתנדב בשירות המדינה יציע את עצמו למשרד בו הוא מעוניין**
9 **להתנדב, באמצעות טופס התנדבות לעבודה בשירות המדינה (מדף 2297). לגבי**
10 **מתנדבים המבוטחים בביטוח לאומי לפי הוראות פסקה 16.621(א), יש לחדש את**
11 **טופס ההתנדבות כל שנה."**
- 12 **16.642"**
- 13 **קיבל המתנדב את הטופס ממולא על-ידי המשרד והתנאים המפורטים בו נראים**
14 **לו, יאשר זאת בכתב בארבעת העותקים של הטופס ויחזירנו למשרד."**
- 15 **16.643"**
- 16 **החזיר המתנדב את ארבעת עותקי הטופס למשרד, יבטח חשב המשרד את**
17 **המתנדב בהתאם לנאמר בנסמן 4 בטופס."**
- 18 90. לאור כל האמור לעיל, בהינתן דרישות התקשי"ר ובהעדר כל ראיה שתתמוך
19 בגרסת המועצה הדתית על פיה קלטה את התובע כמתנדב ולא כעובד בשכר, אין
20 לנו אלא לדחות את טענת הנתבעים כאמור.
- 21 91. לטעמינו, המועצה הדתית לא הציגה כל הוכחה לכך שהתובע אכן הועסק
22 כמתנדב בשירותיה ועל כן, עולה השאלה, מה טיב היחסים שנקמו בין התובע
23 לבין הנתבעים עם היבחרו לתפקיד רב שכונה.
- 24 92. המועצה הדתית נמנעה מלהציג "טופס מתנדב" החתום על ידי התובע כנדרש
25 בהוראות התקשי"ר (ראו סעיף 16.641), וכן, לא הציגה בפנינו אסמכתא לכך
26 שהיא ביטחה את התובע בחברת הביטוח "ענבל" כנדרש בסעיף 16.621 (ב).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 93. כך או כך, המועצה הדתית לא הציגה כל הסבר מניח את הדעת לאי עמידה
2 בהוראות סעיף 16.6 לתקשי"ר.
- 3 94. גם עדותו של מר אייזנטל, כפי שהיא הובאה בפנינו, לא שפכה אור ולא חיזקה
4 את גרסת המועצה הדתית על פיה התובע נקלט בשירותיה כמתנדב ולא כעובד
5 בשכר. שכן, בעת עריכת המכרז לא היה מר אייזנטל אחראי על ביצוע המכרז
6 ועל קליטתו של התובע במועצה הדתית, אלא מר ישראל שרעבי (להלן: "מר
7 שרעבי") אשר שימש באותה תקופה כראש המועצה הדתית וכיו"ר הוועדה
8 לבחירת רבני שכונות.
- 9 95. לשם השלמת התמונה נביא את עדותו של מר אייזנטל כפי שהיא הובאה בפנינו.
10 בחקירתו הנגדית העיד מר אייזנטל כך –
- 11 "עו"ד ויינרוט: תודה אדוני, בסדר. מר אייזנטל, מה היה התפקיד שלך במועצה
12 הדתית בשנת 2000? זה הזמן שבו נערך המכרז שלטענתנו הוצגו
13 לרב רבינוביץ' מצגים, ואני שואל מה אתה אז היית במועצה
14 הדתית בשנת 2000?
15 העד, מר אייזנטל: בשנת 2000?
16 עו"ד ויינרוט: כן.
17 העד, מר אייזנטל: לא הייתי חבר המועצה ולא ראש המועצה הדתית.
18 עו"ד ויינרוט: מה לא היית?
19 העד, מר אייזנטל: לא ראש המועצה ולא חבר המועצה.
20 עו"ד ויינרוט: ולא חבר המועצה. מתי אתה התחלת לעבוד במועצה דתית?
21 העד, מר אייזנטל: במועצה התחלתי בסביבות '86 עד '93. אחרי '93 נבחרתי להיות
22 ממלא מקומו של ראש העיר פתח תקווה. " (עמ' 6 לפ' ש' 14-24).
- 23 ...
- 24 "העד, מר אייזנטל: בתום הקדנציה נכנסתי למועצה הדתית בתור מתנדב, ואז הייתי
25 בערך עשר שנים ממונה על המועצה הדתית כמתנדב.
26 עו"ד ויינרוט: מתי זה היה?"

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 העד, מר אייזנטל: זה היה עד לפני חצי שנה בערך.
2 עו"ד ויינרוט: לא, אבל ממתי עד מתי היא הייתה? הרבה אחרי שנת 2000. זה
3 היה בשנת,
4 העד, מר אייזנטל: כן. כן. אחרי שנת 2000. " (עמ' 6 לפי שי 29-34).
5 ..
6 העד, מר אייזנטל: אני נכנסתי למועצה ב-2011 או ב-2010. (עמ' 19 לפי ש' 25).
7 96. בהתאם לאמור ולאור חומר הראיות שהוצג בפנינו, עולה כי מר שרעבי הוא זה
8 שהוביל וניהל את הליך בחירתו של התובע לרב שכונת הדר גנים ללא שכר
9 בהתנדבות הן כראש המועצה הדתית והן כיו"ר הוועדה לבחירת רבני שכונות.
10 97. גם טענת הנתבעת 3 מחזקת את גרסת התובע שכן, "למיטב ידיעת המשרד
11 לשירותי דת, וכפי שעולה מהמסמכים, קבלתו של התובע לתפקיד רב שכונה
12 בהתנדבות, נעשה על דעת המועצה הדתית ולכאורה ללא אישור המשרד
13 לשירותי דת." (ראו סעיף 61 לסיכומים מטעם הנתבעת 3).
14 98. התובע טען בתצהירו כי בהודעה בדבר זכייתו במכרז ומינויו לרב שכונת הדר-
15 גנים מיום 3.12.200 צוין, בין היתר, כי "עלי לפנות למנכ"ל המועצה הדתית
16 לצורך חתימת חוזה עבודה" (ראו סעיף 9 לתצהיר התובע).
17 99. עיון בהודעה כאמור, מעלה כי מר שרעבי כתב לתובע, כחלק מההודעה בדבר
18 זכייתו במכרז – "נא לפנות למנכ"ל המועצה – מר עופר אברהם לחתימת חוזה
19 עבודה לתקופת ניסיון." (ראו נספח ד' לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע).
20 100. בתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית, טען מר אייזנטל "ככל שהדבר
21 נוגע להפניה של התובע בנספח ד' לתביעתו הרי מדובר במכתב סטנדרטי
22 שנכתב בדרך טעות – מעולם לא הוחתם התובע על חוזה העסקה לא זמני ולא
23 אחר. לא זו בלבד, כאשר פנה התובע לחתום הובהר לו כי מדובר בטעות ואין כל
24 חוזה ולא יהיה כל חוזה שכן אין כל העסקה ואין כל שכר." (ראו סעיף 33ד'
25 לתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית).
26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 101. בהקשר זה, העיד מר אייזנטל בחקירתו הנגדית כך –
- 2 עו"ד ויינרוט: לא, תודה. עכשיו, אני רוצה לך את נספח ד' לתצהיר של הרב
3 רבינוביץ'. בוא אני אראה לך אותו. לחבריי יש? כי זה נספח ד'.
4 לבית המשפט גם יש? אוקיי. עכשיו, בפסקה הזאת שהיא
5 מסומנת לך, הפסקה החמישית. "נא לפנות למנכ"ל המועצה מר
6 עופר אברהם לחתימת חוזה עבודה לתקופת ניסיון". כך כותב לו,
7 שליחה, אני עוד לא סיימתי את השאלה, ישראל שרעבי, יושב
8 ראש המועצה דתית. אני אומר לך שהרעיון היה לעשות תקופה
9 ראשונה ללא שכר ואחר כך לאשר שכר. את התקופה בלי שכר
10 הגדרתם כניסיון. זה המכתב הזה. אתה מכיר המכתב הזה?
11 העד, מר אייזנטל: אני אקרא אותו עכשיו (לא ברור), לגבי עד כמה שאני מבין,
12 כב' הש' סילוורה: קודם כל שואלים, אתה מכיר את המכתב?
13 העד, מר אייזנטל: שום חוזה לא היה, נדמה לי שגם לא היה חוזה בסופו של דבר.
14 אולי טעות של ראש המועצה. אני לא יודע. זה מוזר.
15 עו"ד ויינרוט: אתה לא יודע. דיברת לפני הישיבה היום עם מר ישראל שרעבי?
16 התקשרת אליו לשאול אותו, תגייד לי, מה פתאום הוצאת מכתב
17 כזה? לפני שאתה נותן תצהיר פה.
18 העד, מר אייזנטל: לא שאלתי.
19 עו"ד ויינרוט: לא שאלת. ואתה יודע למה הוא לא בא היום לעדות? הוא חיי
20 וקיים, נכון? נכון? שרעבי קיים?
21 העד, מר אייזנטל: כן, ברוך השם.
22 עו"ד ויינרוט: אוקיי. והוא היה אז ראש המועצה הדתית. לא אתה, נכון? אז מה
23 פה הביאו אותך ולא אותו?
24 העד, מר אייזנטל: כנראה שהביאו, כי תראה, אני חתמתי, בהיות המשפט הזה היית
25 ממונה על המועצה הדתית. ואז אמרתי,
26 עו"ד ויינרוט: היום אתה כבר לא. אוקיי. עכשיו, מר עופר אברהם היה מנכ"ל
27 משרד ה, מנכ"ל המועצה הדתית? כתוב כאן. והוא עד היום
28 המנכ"ל?
29 העד, מר אייזנטל: כן.
30 עו"ד ויינרוט: למה אותו לא הביאו? אתה לא יודע.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 העד, מר אייזנטל: אתה שואל אותי שאלות קשות.
- 2 עו"ד ויינרוט: אתה שואל שאלות קשות. אוקיי. עכשיו אתה בתצהיר שלך כותב
- 3 שהמכתב הזה הוא טעות. איך אתה יודע שזה טעות? אני אראה
- 4 לך שאתה בתצהיר שהתייחסת למכתב הזה וכתבת,
- 5 העד, מר אייזנטל: יכול להיות שמי שסייע לי בהכנת הזה,
- 6 עו"ד ויינרוט: הוא בירר והוא החליט שזאת טעות, אבל אתה לא דיברת עם
- 7 שרעבי, זה אפילו עדות שמועה.
- 8 העד, מר אייזנטל: רגע, סליחה, סליחה, עד כמה שאני זוכר שעסקו בזה בסופו של
- 9 דבר הודיעו לי שלא (לא ברור),
- 10 עו"ד ויינרוט: איך אתה יודע את זה? דיברת עם מישהו?
- 11 העד, מר אייזנטל: שמעתי.
- 12 עו"ד ויינרוט: שמעת ממני?
- 13 העד, מר אייזנטל: סליחה, שמעתי. לא זוכר ממני שמעתי.
- 14 עו"ד ויינרוט: אבל אתה אמרת שאתה לא דיברת (מדברים ביחד),
- 15 העד, מר אייזנטל: אמרתי לך (לא ברור),
- 16 עו"ד ויינרוט: התחלתי לשאול אותך היום בבוקר עם מי דיברת, אמרת עם אף
- 17 אחד, אז אתה רק עם המסמכים. אז עכשיו ממני שמעת?
- 18 העד, מר אייזנטל: מעורכי הדין כן.
- 19 עו"ד ויינרוט: אה שמעת מעוה"ד?
- 20 העד, מר אייזנטל: לא, ייעוץ,
- 21 עו"ד ויינרוט: לא זה לא ייעוץ משפטי, זה עובדתי. האם שמעת מאנשים דיברת
- 22 עם אנשים על המכתב הזה? זה מכתב חשוב,
- 23 העד, מר אייזנטל: לא, לא דיברתי עם אף אחד על המכתב הזה. (עמ' 19 לפי ש' 28-36,
- 24 עמ' 20 לפי ש' 1-36, עמ' 21 לפי ש' 1-5). (ההדגשה אינה במקור –
- 25 ת.ס.)

- 26 102. מעדותו של מר אייזנטל כפי שהיא הובאה בפנינו לא ניתן להתרשם כי נפלה
- 27 טעות בהודעת המועצה מיום 28.11.2000 (ראו נספח ד' לתצהיר התובע). שכן מר
- 28 אייזנטל לא רק שלא היה נוכח בעת בחירתו לתפקיד רב שכונת הדר –גנים אלא
- 29 גם לא ידע על המכתב בזמן אמת אלא בדיעבד לצורך מתן עדותו בהליך זה.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

103. ככל שסברה המועצה הדתית כי נפלה טעות בהודעתו של מר שרעבי כך שהתובע לא נדרש היה לחתום על חוזה עבודה לתקופת ניסיון, היה עליה להביא עדים שיתמכו בגרסתה.
104. הלכה היא כי הימנעות מהבאת ראיות, ולמצער אי מתן התייחסות לניסיונות שבוצעו להבאת הראיות, ככל שבוצעו ניסיונות כאמור, מסייעת לחזק המסקנה כי אילו הובאו אותן ראיות היו הן פועלות לחובת המועצה הדתית, וכמאמר בית המשפט בהקשר זה:
- "כלל הנקוט בידי בית המשפט מימים ימימה, שמעמידים בעל דין בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראיה שהיא לטובתו, ואם נמנע מהבאת ראיה רלבנטית שהיא בהישג ידו ואין לו לכך הסבר סביר, ניתן להסיק שאילו הובאה הראיה היתה פועלת נגדו".** (ע"א 55/89 קופל (נהיגה עצמית) בע"מ - טלקאר חברה בע"מ, פ"ד מד(4) 595, בעמ' 603).
105. לאור האמור לעיל, מלבד עדותו של מר אייזנטל, לא הביא המועצה כל ראיה שתתמוך בגרסתה כי התובע נקלט בשורותיה כמתנדב ולא כעובד בשכר.
106. בתצהירו טען מר ליכטנפלד כי **"כשגילתי שהרב רבינוביץ איננו מקבל שכר בגין פעלו כרב שכונה, הופתעתי מאוד. פניתי למנכ"ל המועצה הדתית, מר עופר אברהם כדי לנסות ולהבין מדוע לא משלמים לרב. מר אברהם הסביר לי שהסיבה היא שאין תקציב למועצה ושצריך לפנות בעניין זה לעירייה שתקצב. כלומר, זה לא שהמועצה לא רוצה לשם או חושבת שלרב רבינוביץ לא מגיע לקבל משכורת, אלא מדובר בעניין תקציבי גרידא שתלוי בעירייה."** (ראו סעיף 6 לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע).
107. לשם השלמת התמונה, בחקירתו הנגדית העיד מר ליכטנפלד כך –
- ש: הבנתי. ואתה פנית, ומה הסביר לך מר עופר אברהם?**
- ת: אני פניתי לעופר אברהם. עופר אברהם היה מנכ"ל המועצה הדתית, ואני אמרתי לו שאני שמעתי שהרב רבינוביץ' לא מקבל כסף עבור העבודה שלו, ואני יודע בדיוק מה הוא עשה מבחינת העבודה שלו ולמה המועצה הדתית אינה משלמת כסף. עופר אמר**

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 לי אין לנו כסף לשלם לו, אין לנו תקציב, אתה חבר של ראש העיר,
2 תפנה לראש העיר, הוא יעביר לנו כסף, אנחנו נעביר אליו." (עמ' 6
3 לפ' ש' 7-12).
- 4 גם בהקשר זה, נמנעה המועצה הדתית להביא את גרסתו של מר אברהם, אשר
5 יכלה הייתה לשפוך אור על התנהלות המועצה הדתית.
- 6 בסיכומים טען התובע כי על פי הנוהל שיצא מהמשרד לשירותי דת בדבר
7 התנדבות בתחום הקבורה והטהרה במועצה הדתית (ראו ת/1) ביום 10.12.2018
8 עולה כי "מועצה דתית רשאית להעסיק מתנדבים רק בכוח עזר בתחום הקבורה
9 וטהרת הנפטרים". (ראו סעיף 2 לסיכומים מטעם התובע) קרי, "ניתן להעסיק
10 מתנדבים במועצה הדתית אך ורק בתחום הקבורה וטהרת הנפטרים ולא
11 בתחום אחר. ... לפני כניסתו של הנוהל לתוקף לא היה כל הסדר אחר המאפשר
12 העסקת מתנדבים ולפיכך לפני כניסתו של הנוהל לתוקף, המועצה הדתית לא
13 הייתה רשאית להעסיק מתנדבים בכלל, בכל תחום שהוא. בפועל, המועצה
14 הדתית העסיקה רבני שכונות ללא שכר – הן לפני כניסת הנוהל לתוקף והן
15 לאחריו". (ראו סעיף 3 לסיכומים מטעם התובע).
- 16 בסיכומים טענה המועצה הדתית כי "ככל והוראה המנהלית היתה מוכחת –
17 הרי בגוף ההנחיה אין הוראה המחילה אותה למפרע". (ראו סעיף 16ה.
18 לסיכומים מטעם הנתבעת 2).
- 19 עיון מעמיק בהנחיה כאמור, מעלה כי מדובר בהנחיה ולא בנוהל מחייב, כטענת
20 התובע, שיצאה ממשרד לשירותי דת במטרה "להסדיר את פעילות מתנדבים
21 ומתנדבות במסגרת המועצות הדתיות". (ראו ת/1) ולא בתקנות או לחילופין
22 חוק המחייב את המועצה הדתית לפעול על פיה. על כן, לא ניתן לקבל את טענת
23 התובע כי המועצה הדתית פעלה בניגוד להנחית המשרד לשירותי דת כאשר
24 העסיקה אותו כרב שכונה ללא שכר.
- 25 אך יחד עם זאת, אנו סבורים כי הנחיה זו באה להתוות דרך לניהול פעילות
26 מתנדבים במועצות הדתיות והיא מסמלת את הלך הרוח במשרד לשירותי דת
27 בכל הנוגע לגיוס, קליטת והעסקת מתנדבים במועצות הדתיות.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

113. העסקת התובע "כמתנדב" בהתאם להוראות שבפרק 16.6 לתקשי"ר, כפי שהוצגה בהרחבה בהליך זה, מוגדר כ"מי שמועסק/ת בשירות המדינה ללא תמורה וללא יחסי עובד ומעביד. לפי הגדרה זו, העסקה בלא תמורה בלבד, כשלעצמה, אין די בה כדי לבסס מעמד של "מתנדב". לכך נוסף תנאי מוקדם ומצטבר והוא שאין מתקיימים יחסי עובד מעביד." (ראו ע"ע 1403/01 סוהייר סרוגי - המוסד לביטוח לאומי, פ"ד לט (2004) 686 [פורסם בנבו] (3.5.2004) (להלן: "עניין סרוגי").

114. לאור האמור לעיל, נבחן כעת האם בין התובע לנתבעים התקיימו יחסי עובד מעסיק או יחסי התנדבות וזאת בהתאם להלכה הפסוקה.

האמנם התובע היה מתנדב?

115. התנדבות הינה צורת העסקה חריגה ויוצא דופן.

116. בפסק הדין ע"ע (ארצי) 30279-05-19 חיים זר - מת"ש מרכזי תעסוקה שיקומיים בע"מ [פורסם בנבו] (10.10.2021) נקבע כך –

"כידוע, מעמדו של אדם כ"עובד" אינו נקבע על פי הגדרות הצדדים או מי מהם, אלא על פי נסיבות העניין כהווייתן והמבחן המעורב הכולל במרכזו את מבחן ההשתלבות (להרחבה על המבחנים ראו לאחרונה: ע"ע (ארצי) -15868-04-18 גבריאל כותה - עיריית רעננה [פורסם בנבו] (7.4.21)). למבחן ההשתלבות שני פנים - הפן החיובי, הבודק האם מבצע העבודה מהווה חלק מהמערך הארגוני הרגיל של ה"מפעל", והפן השלילי - הבוחן האם יש למבצע העבודה עסק עצמאי משלו. לכך מצטרפים מבחני עזר נוספים - דוגמת כפיפות (ישירה או ארגונית), ביצוע העבודה באופן אישי, סדירות הקשר ורציפותו, מידת התלות והבלעדיות, ועוד - וכל זאת על מנת להשיב על השאלה האם מדובר במועסק שראוי להכלילו תחת מטריית דיני העבודה לאור תכליתם (עניין סרוסי; עניין צדקא; גיא דוידוב, פרשנות תכליתית בדיני עבודה: מיהו עובד, ספר סטיב אדלר 261 (2016)).

26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 עם זאת עוד טרם הכניסה למבחנים אלה יש לעבור מבחן מקדמי, ועיקרו כי
2 "ביסודם של יחסי עובד-מעביד מונחת התקשרות חוזית, עת המטרה
3 העיקרית של ההתקשרות היא ביצוע עבודה. ביצוע העבודה צריך שיהא מטרה
4 בפני עצמה, ולא תוצאה נלווית להשגת מטרה אחרת" (דב"ע (ארצי) לד/60-3
5 עזבון בלה ורי - לאורווי בע"מ, [פורסם בנבו] פד"ע ו' 10 (1974)).
- 6 יש לבחון לפיכך אם מדובר במערכת יחסים שעניינה ביצוע "עבודה" (גם אם
7 לא בהכרח במסגרת קשר חוזי: עניין שדות), שתוארה - בלשונו של בית דין זה
8 בתחילת דרכו - כ"עשייה שהיא בבחינת פעילות כלכלית, או המיועדת לסיפוק
9 צרכים של הזולת - בין הפרט ובין הציבור" (דב"ע (ארצי) לב/43-3 יגאל
10 הלפרין - הסתדרות מדיצינית הדסה, [פורסם בנבו] פד"ע ד' 281 (1973);
- 11 בפסק הדין ע"ע (ארצי) 1270/00 אהובה (אגי) פרידמן – אליעזר הוז [פורסם
12 בנבו] (19.9.2002) (להלן: "עניין פרידמן") נדונה ההבחנה בין מערכת יחסי
13 עבודה לבין מערכת יחסי התנדבות, ונקבעו סימני זיהוי לעבודה התנדבותית
14 כדלקמן –
- 15 "אנו עניין לנו ביחסי התנדבות. המתנדב הוא עובד במובן המילולי של מושג
16 זה, לאמור הוא מבצע עבודה עבור מעסיק. עם זאת, אין מתקיימים במתנדב
17 יחסי עובד-מעביד עם מעסיקו (דב"ע נד/1-1 קדושי – ידיעות תקשורת בע"מ
18 [2], בפסקה 7 לפסק-הדין). בדרך-כלל סממני המתנדב הם שהוא בא לעבודה
19 מרצונו. הוא מבצע עבודה בלא תמורה כספית. הוא אינו צד לחוזה עבודה. הוא
20 אינו קשור במסגרת מחייבת של שעות עבודה או ימי עבודה. הוא אינו מחויב
21 לתקופת עבודה מוגדרת ורשאי לחדול מלעבוד בכל עת שיחפוץ. הוא אינו נתון
22 למרות המעסיק. מעצם טיבם, יחסי ההתנדבות אינם מעוגנים בהסדר חוזי
23 מוסכם או במסמך בכתב, אף שאין לשלול אפשרות זו. עבודת המתנדב אינה
24 מצמיחה זכויות מכוח הסכמים קיבוציים ובאין הוראה מיוחדת בחוק לא חלים
25 עליהם משפט העבודה המגן, למעט חובת המעסיק לבטח את המתנדב לפי פרק
26 ג' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995."
- 27 עוד נקבע שם – "השאלה אם התקיימו, בנסיבות מקרה מסוים, יחסי עובד-
28 מעביד או יחסי התנדבות היא בראש ובראשונה שאלה של עובדה. בית-הדין

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 יכריע בדבר על יסוד התשתית הראייתית אשר תיפרש בפניו ותוך מתן משקל
2 למרכיבים העובדתיים השונים הנוגעים לעניין. כך, למשל, יש לתת את הדעת
3 לקיומו או אי-קיומו של חוזה עבודה בכתב או בעל-פה, במפורש או מכללא. יש
4 לבחון אם קיים הסדר בנוגע לשכר. יש להתייחס לסוג העבודה תוך בחינת
5 מכלול המרכיבים הנוגעים ליחסים שבין הצדדים. במקרה גבולי או במקרה
6 של ספק, ניתוח של נסיבות כל עניין יביא למסקנה המשפטית הנכונה בדבר
7 סוג היחסים שהתקיימו.
- 8 118. בעניין סרוג"י נקבעו מבחנים לקביעת קיומם של יחסי התנדבות –
- 9 "ככלל, יחסי עובד-מעביד נקבעים לפי המבחנים שבהלכה הפסוקה,
10 כ"מסקנה משפטית הנלמדת ממערכת עובדות מסוימות" אשר עמדה בבסיס
11 מערכת היחסים בין הצדדים. בכך בלבד שהמועסק לא קיבל שכר עבור
12 שירותיו, אין כדי לשלול את מעמדו כ"עובד". בנסיבות העסקה בלתי
13 שגרתיות, יוכרע מעמדו של המועסק "בעיקר על יסוד הערכה כוללת של
14 הנסיבות העובדתיות" והסטטוס שלו כ"עובד" ייקבע על-פי "הקשר הדברים
15 בנסיבותיו הספציפיות של המקרה, אל מול מטרות החוק אותו מבקשים
16 ליישם ותכליתן". כשם שניתן ללמוד של קיומו של חוזה עבודה מהתנהגות
17 הצדדים ולא רק מחוזה שבכתובים, כך מעידה התנהגות הצדדים על מעמדו של
18 המועסק כ"עובד" ועל החיובים החלים על הצדדים כתוצאה מכך, לאור מהות
19 היחסים שנקשרה ביניהם לאמיתה."
- 20 119. מכאן ועל יסוד האמור, תיבחן מהות היחסים בין התובע לנתבעים. נזכיר כי
21 הנטל להוכיח כי בין הצדדים התקיימו יחסי עובד מעסיק מוטל על התובע (דב"ע
22 (ארצי) 3-147 שן חברת מלונות דן בע"מ - מיכאל ברנט, [פורסם בנבן]
23 (26.5.1991)).
- 24 120. על תקופת ההעסקה ועל זהות הצדדים אין חולק. הצדדים נחלקו, כאמור,
25 בשאלת מהות היחסים ביניהם: יחסי התנדבות כטענת המועצה הדתית, או
26 יחסי עובד ומעסיק כטענת התובע.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

121. לאחר שנתנו דעתנו למכלול טענות הצדדים ולתשתית העובדתית שנפרשה לפנינו, וביישום מבחני הפסיקה כאמור, הגענו לכלל מסקנה כי התובע עמד בנטל ההוכחה המוטל עליו להוכיח כי העבודה שביצע כרב שכונה במועצה הדתית מזכה בשכר. ונבאר.
122. התובע אומנם לא הציג הסכם עבודה בגין עבודתו הנטענת במועצה הדתית אך מהראיות והעדויות שהוצגו בפנינו בהליך זה, אנו למדים כי המועצה הדתית כחלק מהודעה בדבר זכייתו במכרז לתפקיד רב שכונת הדר – גנים הודיע לתובע - **"נא לפנות למנכ"ל – מר עופר אברהם לחתימת חוזה עבודה לתקופת הניסיון"** (ראו נספח ד' לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע), כך שהמועצה הדתית התכוונה להחתים את התובע על הסכם עבודה. במבחן התוצאה – התובע לא חתם על הסכם העסקה. בתצהיר עדות ראשית מטעם התובע טען התובע כי **"מנכ"ל המועצה הדתית סרב למסור לי את חוזה העבודה ובכל פעם ניסה להתחמק בטענות שונות ומשונות. בינתיים, כבר התחלתי למלא את תפקידי."** (ראו סעיף 10 לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע).
123. לטעמנו, המועצה הדתית לא סיפקה הסבר משכנע לסיבה שבגינה נמנעה מלהחתים את התובע על הסכם עבודה. שכן, מלבד הטענה כי מדובר היה בטעות, לא הציגה המועצה הדתית כל ראיה או עדות שתתמוך בגרסתה.
124. התובע טען בתצהירו כי **"אני עובד לכל דבר ועניין וממלא את אותו התפקיד בדיוק אותו ממלא רב שכונה אשר כן מקבל שכר. חלים עליי אותן החובות ומצפים ממני למלא את אותן המשימות."** (ראו סעיף 11 לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע).
125. לשם ההמחשה, במכתב דרישה שיצא תחת ידה של המועצה הדתית נדרש התובע למלא הצהרה על פיה הוא מתגורר בשכונת הדר גנים וכי הוא מתחייב להמשיך ולגור בה כל עוד הוא מכהן בה כרב שכונה. תוך מתן הדגשה כי **"רב אשר לא ימלא את ההצהרה יראו בכך כאי מילוי דרישת החוק ומינויו עלול להתבטל."** (ראו נספח ז' לכתב התביעה).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

126. מנגד טענה המועצה הדתית כי "בהתאם להצעה שהגיש במכרז התובע גר שם שנים רבות עוד טרום המכרז ושימש כרב שכונה בפועל שנים רבות עוד טרום המכרז." (ראו סעיף 132 לכתב ההגנה מטעם המועצה הדתית).
127. לטעמנו, דרישת המועצה הדתית לצד טענה זו, אינה עולה בקנה אחד עם סממני המתנדב הבא לעבוד מרצונו ושאינו נתון למרותו של המעסיק. (ראו עניין פרידמן).
128. בתצהיר עדות ראשית מטעם התובע, טען הרב ביטון כי "הכהונה כרב שכונה הינה עבודה לכל דבר ועניין ומצופה ממי שכיהן כרב שכונה לעמוד בסטנדרטים מסוימים, כגון: הסמכה לרבנות; קבלת המלצות מגורמים שונים; מחויבות עמוקה לדת; יכולת לפסוק הלכות; מוכנות לעבודה אינטנסיבית בשעות לא שגרתיות וכיו"ב. בנסיבות אלה, לא מתקבל על הדעת כי רב שכונה ינוצל על ידי המועצה ו/או המשרד לשירותי דת ויעבוד שעות ארוכות מבלי לקבל שכר ראוי." (ראו סעיף 5 לתצהיר עדות ראשית מטעם התובע).
129. מנגד טען מר אייזנטל בתצהירו כי בין התובע לבין המועצה הדתית לא התקיימו יחסי עובד מעביד שכן "הנתבעת מעולם לא שילמה לתובע שכר, לא הנפיקה תלוש שכר, לא סיפקה לתובע כל כלי עבודה שהוא, לא ארגנה לו כל השתלמות לשם הכשרתו לתפקיד, לא קבעה לו סדרי עבודה, לא בקשה את נוכחותו או דיווח נוכחות במועצה או בכל מקום שהוא, התובע לא נדרש ולא הביא אישורי מחלה או בקשת חופשה." (ראו סעיף 33 לתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית). קרי, "אין כל מנגנון פיקוח או בקרה על מה שהתובע עושה או לא עושה בשכונה והכול החלטותיו האישיות בלבד." (ראו סעיף 33 לתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית).
- 24
- 25
- 26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

1 לצד טענה זו, מלבד אי תשלום שכר לתובע, לא מצאנו הבדל בין רב שכונה ללא
2 שכר בהתנדבות לרב שכונה בשכר. שכן, ככל שהעמקנו בראיות והעדויות
3 שהובאו בפנינו, הלכה והתבהרה התמונה כי רב שכונה ללא שכר, בהתנדבות ורב
4 שכונה בשכר, נדרשים לבצע את אותן מטלות, הם מחויבים לגור בשכונה בה הם
5 עובדים כרבני השכונה, הם נדרשים לקחת חלק בכנסים, הם מחויבים לעבור
6 הסמכה לתפקיד רב שכונה טרם כניסתם לתפקיד ועוד. כך שלמעשה, המועצה
7 הדתית דורשת מהם לבצע מטלות הנוגעות לציבור הדתי בשכונה, ללא תלות
8 בסוג המינוי ו/או בסוג המכרז בו הם זכו. יתר על כן, במקרה דנן השתכנענו
9 שהתובע בתפקידו כרב שכונה פועל רבות ומקדיש שעות רבות לתושבי השכונה;
10 התובע מסייע בישוב סכסוכים, בסידורי לוויית, הכנת הספדים, לימוד נערים
11 לבר מצווה, מחתן זוגות ומעביר שיעורי תורה יומיים בבית הכנסת בהיקף נרחב.
12 הלכה למעשה התובע מקדיש את כל מרצו כרב השכונה למען תושבי השכונה.

13 131. אף עדותו של מר אייזנטל באה ומחזקת קביעה זו. נסביר.

14 בחקירתו הנגדית נמנע מר אייזנטל לספק הסבר מניח את הדעת, על השוני
15 הקיים בין רב שכונה ללא שכר בהתנדבות לבין רב שכונה בשכר.

16 עו"ד ויינרוט: בתצהיר של חמדני כתוב שלא היה. טוב, בואו נמשיך הלאה. אני
17 רוצה להראות לך את סעיף 33 ה' לתצהיר שלך. כתבת כאן, ה'.
18 כתבת כאן כל מיני דברים על הרב רבינוביץ'. בלי להיפגע, תגיד
19 לי, רבני שכונות אחרים הביאו אי פעם אישורי מחלה או ביקשו
20 חופשות?

21 העד, מר אייזנטל: רבני השכונות שבשכר?

22 עו"ד ויינרוט: האחרים, כן. שבשכר.

23 העד, מר אייזנטל: צריכים היו להביא.

24 עו"ד ויינרוט: צריכים היו להביא? כי בדו"ח של המבקר אנחנו רואים שהם לא
25 מביאים.

26 העד, מר אייזנטל: אם זה בזמן שלי, כן. אני לא יודע. אם לא הביאו, זה לא בסדר. זה
27 הביקורת.

28 עו"ד ויינרוט: הם מדווחים על נוכחות? רב שכונה מדווח באיזשהו מקום על
29 נוכחות? מה השיטה באיזשהו מקום יש כרטיס?

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 העד, מר אייזנטל: יש שיטת נוכחות. אני לא זוכר. לא זוכר. לא זוכר,
2 עו"ד ויינרוט: אתה לא זוכר. נקבעו להם סדרי העבודה ע"י המועצה?
3 העד, מר אייזנטל: לרבני שכונות? בדרך כלל, כן.
4 עו"ד ויינרוט: כן? מה סדרי העבודה? מתי הוא בא לעבודה? מתי הוא הולך?
5 העד, מר אייזנטל: כן (לא ברור),
6 עו"ד ויינרוט: כן? יש מסמך?
7 העד, מר אייזנטל: אני לא יודע.
8 עו"ד ויינרוט: אתה לא יודע. הלאה. ארגנו להם השתלמויות לרבני שכונות?
9 העד, מר אייזנטל: יש השתלמויות.
10 עו"ד ויינרוט: יש השתלמויות? לרבני שכונות יש השתלמויות? כן? מה
11 ההשתלמויות? במה? באיזה עמדה?
12 העד, מר אייזנטל: יש של חבר הרבנים הארצי, יש כל מיני,
13 עו"ד ויינרוט: שאתם עושים להם השתלמויות?
14 העד, מר אייזנטל: לא.
15 עו"ד ויינרוט: אתם לא. אז תסביר לי מה אתה כותב על הרב רבינוביץ' שאצלו
16 אין ואין ואין ואין. אצל אף אחד אין.
17 העד, מר אייזנטל: זה נכון. אף אחד לא תבע. אני מניח שגם לא יתבע.
18 132. עיון מעמיק בדו"ח ביקורת שנתי 2015 תשע"ה – תשע"ו, דוח מספר 44 מטעם
19 מבקרת העירייה (להלן: "דוח ביקורת"), שלטעמנו הכרחי לבירור האמת ועשית
20 צדק, מעלה כי רבני השכונות אינם מדווחים על נוכחותם במהלך עבודת
21 בשכונות. רבני השכונות אינם מבצעים תפקיד מוגדר על אף שמקבלים תוספת
22 שכר עבור כך. (ראו עמ' 156 לדו"ח הביקורת).
23 133. בתצהיר עדות ראשית מטעם המשרד לשירותי דת עמד מר חמדני על ההבדלים
24 בין רב שכונה לבין עובדים אחרים וזאת מבלי לבצע הפרדה בין רב שכונה בשכר
25 לבין רב שכונה ללא שכר, בהתנדבות. מה שמלמד, בהכרח, על העדר שוני בין שני
26 התפקידים האמורים.
27

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 לשם השלמת התמונה - בתצהיר עדות ראשית מטעם המשרד לשירותי דת טען 134.
2 מר חמדני כי "ההבדל בין רבני שכונה לבין עובדים אחרים במועצה שאופי
3 משרתו של רב שכונה, דומה למעין "משרת אמון": רב שכונה אינו נדרש
4 להחתמת כרטיס ואף אינו נדרש לחובת נוכחות מלאה במשרדי המועצה, באופן
5 שבמקרים רבים עבודתו נעשית מחוץ למשרדי המועצה כך שאופי עבודתו של
6 רב שכונה מקשה על מעסיקתו לפקח על עבודתו." (ראו סעיף 8 לתצהיר עדות
7 ראשית מטעם המשרד לשירותי דת).
- 8 כך או כך, אנו למדים כי רבני שכונות בשכר אינם נדרשים לדווח נוכחות שכן עד 135.
9 לשנת 2014 המועצה הדתית לא ניהלה כרטיס - לא לעניין דו"ח הנוכחות ולא
10 לעניין חופשת מחלה וחופשה. כך שטענת המועצה כי התובע עבד בהתנדבות ועל
11 כן לא קמה על התובע החובה לדווח נוכחות או לחילופין לדווח על ימי חופשה
12 ומחלה אינה מתיישבת עם התנהלות המועצה הדתית מול רבני השכונות בשכר.
13 לטעמינו, המועצה הדתית התנהלה מול התובע כפי שהיא מתנהלת מול רבני
14 שכונות בשכר, נכון להוצאת דוח זה, קרי נכון לשנת 2014 - כטענת מר חמדני
15 בתצהירו (ראו סעיף 8 לתצהיר עדות ראשית מטעם המשרד לשירותי דת).
- 16 בסיכומים טען התובע כי הסכם הקיבוצי שנחתם בשנת 1988 קבע, בין היתר, 136.
17 את שכרם של רבני השכונות על פי דירוג ייחודי ועצמאי ועל כן יש לראותם
18 כעובדים ולא כמתנדבים. "רבני שכונות בכל הארץ מקבלים שכר מלא בגין
19 עבודתם והם אינם מתנדבים – אלא עובדים!" (ראו סעיף 8 לסיכומים מטעם
20 התובע).
- 21 לאור האמור לעיל ובהינתן כי במסגרת תפקידו כרב שכונה מחויב התובע לגור 137.
22 בשכונה בה הוא מכהן כרב – קרי בשכונת הדר-גנים, נדרש לתת מענה לצורכי
23 הציבור הדתית בשכונה בה הוא גר בהתאם להנחיית המועצה הדתית, וכן נדרש
24 לעבור הסמכה על ידי המועצה הדתית לתפקיד רב השכונה, עולה, בהכרח,
25 המסקנה כי בין התובע לבין הנתבעים מתקיימים יחסי עובד מעסיק. מה גם
26 שסממני המתנדב אינם באים לידי ביטוי במקרה זה. (ראו עניין פרידמן). ונחזור
27 שוב כי השתכנענו (גם לאור עדותו של התובע ויתר העדים) שהתובע עושה את
28 עבודתו כרב השכונה תוך השקעה רבה מצידו, ביתו של התובע פתוח לתושבי
29 השכונה, התובע מעביר שיעורי תורה יומיים, מרצה בכנסים, מלמד נערים לבר

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 מצווה וכיוצא באלה תפקידים, תוך שהתובע משתלב באופן מלא במערך
2 הארגוני של הנתבעים.
- 3 138. כך או כך, אנו סבורים כי טענת המועצה בדבר אי תשלום שכר לתובע בהכרח
4 מעידה כי מדובר ביחסי התנדבות ולא ביחסי עובד מעסיק דינה להידחות. שכן
5 **"העסקה בלא תמורה בלבד, כשלעצמה, אין די בה כדי לבסס מעמד של**
6 **"מתנדב".**" (ראו עניין סרוגי). גם משך ההתקשרות הארוכה בין הצדדים (כ-
7 20 שנה) ועד היום והעובדה כי התובע נבחר לרב שכונה באופן אישי מעידה
8 בהכרח על קיומם של יחסי עובד מעסיק בין הצדדים ולא יחסי התנדבות.
- 9 139. לאור קביעתנו כי בין התובע לבין הנתבעים מתקיימים יחסי עובד מעסיק נעבור
10 כעת לבחון את הזכויות הסוציאליות הנתבעות בהליך זה.
- 11 140. בסיכומים ערך התובע תחשיב לתשלום זכויות סוציאליות שלטענות הוא זכאי
12 במסגרת יחסי עובד מעסיק מהנתבעים.
- 13 141. בסיכומים טענה המועצה הדתית **"ואולם פגם אחד בולט מעבר לכל טענות**
14 **לחישוב היינו שהמכרז היה ל 20% משרה. המכרז היה ל10 רבנים לפי תקן של**
15 **4 משרות ולפי תקציב של 2 משרות. קרי התקציב של שתי משכורות הינו לכל**
16 **היותר ל20% שכר למשרה. וביחס לתקן רק רבע תקן.**" (ראו סעיף 35 לסיכומים
17 מטעם המועצה הדתית) על כן הוסיפה וטענה, **"כי אף אם היה הרב מתקבל**
18 **עובד בשכר הרי זה ל20% משרה בלבד.**" (ראו סעיף 36 לסיכומים מטעם
19 המועצה הדתית).
- 20 142. בסיכומי תשובה מטעם התובע, טען התובע, כי דין טענה זו להידחות על הסף הן
21 בשל הרחבת חזית והן לגופם של דברים שכן המועצה הדתית נמענה ממתן הסבר
22 **"במה נופל התחשיב שהכין התובע מתחשיב אחר והאם נפל פגם כלשהו.**
23 **המועצה פשוט שללה את התחשיב ללא כל הסבר או נימוק.**" (ראו סעיף 29
24 לסיכומי תשובה מטעם התובע). על כך הוסיף וטען כי דין טענה זו להידחות גם,
25 שכן **"התובע ניגש למכרז שבו נדרש לעבוד בהיקף של משרה מלאה וכך גם עבד**
26 **בפועל – טענה שלא נסתרה ע"י המועצה ואינה שנויה במחלוקת.**" (ראו סעיף
27 30 לסיכומי תשובה מטעם התובע).

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

143. בתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית טוען מר אייזנטל כי "ב-
2 9.12.1997 התקבל אישור ל-4 תקנים של רבני שכונה ב-100% משרה כל
3 אחד... אולם מאידך האישור התקציבי היה רק ל-200% תקציב בשכר." (ראו
4 סעיף 8 לתצהיר עדות ראשית מטעם המועצה הדתית).
144. בתצהיר עדות ראשית מטעם המשרד לשירותי דת, טען מר חמדני "כי ככל ניתן
6 אישור מהמשרד לשירותי דת הרי שהאישור ניתן בהנחה שמדובר בתקן
7 בשכר." (ראו סעיף 22 תצהיר עדות ראשית מטעם המועצה לשירותי דת).
145. לאור האמור לעיל ובהתאם לקביעתנו, כי המכרז לתפקיד רב שכונה ללא שכר
9 בהתנדבות נעשה ללא קבלת אישור מטעם המשרד לשירותי דת, ללא תיאום
10 מולו וכן ללא ידיעתו (ראו סעיף 67 לסיכומים מטעם המשרד לשירותי דת) ועל
11 כן נעשה שלא כדין, אנו סבורים כי דין טענת המועצה לפיה המכרז לתפקיד רב
12 שכונה ללא שכר בהתנדבות עמד על משרה 20% ולא על 100% ועל כן יש לחשב
13 את הזכויות הסוציאליות הנתבעות בהתאם לאחוז משרה זה - דינה להידחות.
146. לפיכך, ניתן את דעתנו לזכויות התובע בהתאמה למשרה מלאה, קרי ל-100%
15 משרה ולא לפי 20% משרה, כטענת המועצה הדתית.
147. המועצה הדתית בכתב ההגנה טענה כי בינה לבין התובע "אין כל מערך יחסי
17 עובד מעביד". (ראו סעיף 149 לכתב ההגנה מטעם המועצה הדתית) ועל כן,
18 "מוכחש על סכומיו וחישוביו". (ראו סעיף 151 לכתב ההגנה מטעם המועצה
19 הדתית).
148. המשרד לשירותי דת טען בכתב ההגנה מטעמו כי בינו לבין התובע לא מתקיימים
21 יחסי עובד מעסיק ועל כן אין התובע זכאי לסעדים הכספיים הנתבעים בהליך
22 זה, לרבות תשלום שכר מינימום. (ראו סעיפים 91-92 לכתב ההגנה מטעם
23 המשרד לשירותי דת).
149. כך, למעט הטענה לאי קיום יחסי עובד מעסיק, ולצידה ההכחשה הגורפת
24 לסכומים והחישובים הנתבעים על ידי התובע, לא סיפקו הנתבעים הסבר או
25 לחילופין דרך חישוב אחרת מזו שהציג התובע בהליך זה.
26

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

1 150. על כן, ובהתאם להתנהלות הנתבעים, אשר בחרו לא לתת את הדעת לסכומים
2 ולחישובים כאמור, למעט הצגת טענת הכחשה כללית, נביא בהליך זה, רק את
3 עמדת התובע לזכויות הסוציאליות הנתבעות.

4 151. נבהיר - הסכומים הנתבעים בהליך זה יבחנו בהתאמה לתפקיד רב שכונה בשכר
5 וכן לאור תנאי ההעסקה המוסדרים בהסכם הקיבוצי ובחוקת העובדה, החלה,
6 בין היתר, גם על עובדי המועצה הדתית, לרבות רבני שכונות.

7 **הזכויות הסוציאליות הנתבעות**

8 תשלום שכר מינימום

9 152. בכתב התביעה טען התובע כי על הנתבעים לשלם לו, ביחד ו/או לחוד, שכר
10 מינימום בגין התקופה הנתבעת, קרי עבור 7 שנות העבודה האחרונות, סך של
11 375,121.44 ₪ וזאת בהתאם לחישוב הבא –

12 ממשכורת ינואר 2017 ועד למשכורת נובמבר 2017, לפי שכר מינימום של 5,000
13 ₪ לחודש, סך של 55,000 ₪.

14 ממשכורת יולי 2016 ועד למשכורת דצמבר 2016, לפי שכר מינימום של 4,825 ₪
15 לחודש, סך של 28,950 ₪.

16 ממשכורת אפריל 2015 ועד משכורת יוני 2016, לפי שכר מינימום של 4,650 ₪
17 לחודש, סך של 69,750 ₪.

18 ממשכורת אוקטובר 2012 ועד למשכורת מרץ 2015, לפי שכר מינימום של 4,300
19 לחודש, סך של 129,000 ₪.

20 ממשכורת יולי 2011 ועד למשכורת ספטמבר 2012, לפי שכר מינימום של 4,100 ₪
21 לחודש, סך של 61,500 ₪.

22 ממשכורת אפריל 2011 ועד משכורת יוני 2011, לפי שכר מינימום של 3,890.18 ₪
23 לחודש, סך של 11,670.34 ₪.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

- 1 ממשכורת נובמבר 2010 ועד משכורת מרץ 2011, לפי שכר מינימום 3,850.18 ₪
2 לחודש, סך של 19,250.9 ₪.
- 3 153. הוראות סעיף 2(א) לחוק שכר מינימום, תשמ"ז-1987 קובעות כי "עובד שמלאו
4 לו 18 שנים (להלן – עובד) המועסק במשרה מלאה, כנהוג במקום עבודתו, זכאי
5 לקבל ממעסיקו שכר עבודה שלא יפחת משכר המינימום לחודש, שכר
6 המינימום היומי או שכר המינימום לשעה, הכל לפי הענין."
- 7 154. לפיכך, בהינתן כי הנתבעים לא שילמו לתובע שכר בגין עבודתו כרב שכונה ולא
8 הציגו חישוב נגדי לחישובי התובע ברכיב זה, אין לנו אלא לקבל את טענת התובע
9 ולקבוע שהתובע זכאי לתשלום שכר מינימום בגין התקופה הנתבעת, קרי עבור
10 7 שנות העבודה האחרונות בנתבעים, בסך של 375,121.44 ₪.
- 11 תשלום עבור הפרשות לפנסיה ופיצויי פיטורים
- 12 155. בכתב התביעה טען התובע כי על הנתבעים להעביר לו לתשלום, ביחד ו/או לחוד,
13 בגין התקופה הנתבעת, קרי עבור 7 שנות העבודה האחרונות, הפרשות לפנסיה
14 והפרשות בגין פיצויי פיטורים בסך של 43,264.51 ₪ בהתאם לחישוב הבא:
- 15 ממשכורת ינואר 2017 ועד למשכורת נובמבר 2017, לפי 7.5% הפרשות לפנסיה
16 ו-7.5% לפיצויי פיטורים, סך של 8,250 ₪.
- 17 ממשכורת יולי 2016 ועד למשכורת דצמבר 2016, לפי 7.5% הפרשות לפנסיה
18 ו-7.5% לפיצויי פיטורים, סך של 4,342.5 ₪.
- 19 ממשכורת יולי 2015 ועד למשכורת יוני 2016, לפי 7.5% הפרשות לפנסיה ו-7.5%
20 לפיצויי פיטורים, סך של 8,370 ₪.
- 21 ממשכורת אפריל 2015 ועד משכורת יוני 2015, לפי 6% הפרשות לפנסיה ו-6%
22 לפיצויי פיטורים, סך של 1,674 ₪.
- 23 ממשכורת ינואר 2015 ועד למשכורת מרץ 2015, לפי 6% הפרשות לפנסיה ו-6%
24 לפיצויי פיטורים, סך של 1,548 ₪.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 ממשכורת ינואר 2014 ועד למשכורת דצמבר 2014, לפי 6% הפרשות לפנסיה
2 ו6% לפיצויי פיטורים, סך של 6,192 ₪.
- 3 ממשכורת ינואר 2013 ועד משכורת דצמבר 2013, לפי 5% הפרשות לפנסיה ו5%
4 לפיצויי פיטורים, סך של 5,160 ₪.
- 5 ממשכורת אוקטובר 2012 ועד משכורת דצמבר 2012, לפי 4.16% הפרשות
6 לפנסיה ו4.18% לפיצויי פיטורים, סך של 1,075.86 ₪.
- 7 ממשכורת ינואר 2012 ועד משכורת ספטמבר 2012, לפי 4.16% הפרשות לפנסיה
8 ו4.18% לפיצויי פיטורים, סך של 3,077.46 ₪.
- 9 ממשכורת יולי 2011 ועד משכורת דצמבר 2011, לפי 3.33% הפרשות לפנסיה
10 ו3.34% לפיצויי פיטורים, סך של 1,640.82 ₪.
- 11 ממשכורת אפריל 2011 ועד משכורת יוני 2011, לפי 3.33% הפרשות לפנסיה
12 ו3.34% לפיצויי פיטורים, סך של 778.44 ₪.
- 13 ממשכורת ינואר 2011 ועד משכורת מרץ 2011, לפי 3.33% הפרשות לפנסיה
14 ו3.34% לפיצויי פיטורים, סך של 770.43 ₪.
- 15 ממשכורת נובמבר 2010 ועד משכורת דצמבר 2010, לפי 2.5% הפרשות לפנסיה
16 ו2.5% לפיצויי פיטורים, סך של 385 ₪.
- 17 156. הנתבעים לא הציגו כל חישוב נגדי לחישובי התובע ברכיב זה. לאחר שבחנו את
18 חישובי התובע, המבוססים על גובה ההפקדות שהיה על הנתבעים להעביר לו
19 עבור הפרשות לפנסיה והפרשות לפיצויי פיטורים, בגין התקופה הנתבעת, קרי
20 עבור 7 שנות העבודה האחרונות ובהתאם להוראות צו הרחבה [נוסח משולב]
21 לפנסיה חובה 2011 לפי חוק הסכמים קיבוציים התשי"ז-1957 ובהתאם
22 להוראת סעיף 23 לחוק הסכמים קיבוציים, תשל"ז-1957: **"היו חלים על עובד**
23 **יותר מהסכם קיבוצי אחד, הולכים אחר הוראה שהיא לטובת העובד"**, אנו
24 מקבלים את תביעת התובע ברכיב זה וקובעים כי על הנתבעים לשלם לתובע
25 הפרשות לפנסיה והפרשות לפיצויי פיטורים בסך של 43,264.51 ₪.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

תשלום דמי הבראה

- 1
- 2 157. בכתב התביעה טען התובע כי על הנתבעים לשלם לו, ביחד ו/או לחוד, בגין
- 3 התקופה הנתבעת, קרי עבור 7 שנות העבודה האחרונות, תשלום דמי הבראה
- 4 בסך של 30,119.6 ₪ בהתאם לחישוב הבא:
- 5 31.12.2010 – 1.11.2010 - 395 ₪ (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי)
- 6 $1.5 X$ (מס' ימי העבודה) = 592.5 ₪.
- 7 שנת 2011 - 411 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $10 X$ (מס'
- 8 ימי העבודה) = 4,110 ₪.
- 9 שנת 2012 - 420 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $10 X$ (מס'
- 10 ימי העבודה) = 4,200 ₪.
- 11 שנת 2013 - 423 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $10 X$ (מס'
- 12 ימי העבודה) = 4,230 ₪.
- 13 שנת 2014 - 427 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $10 X$ (מס'
- 14 ימי העבודה) = 4,270 ₪.
- 15 שנת 2015 - 425 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $10 X$ (מס'
- 16 ימי העבודה) = 4,250 ₪.
- 17 שנת 2016 - 421 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי) $11 X$ (מס'
- 18 ימי העבודה) = 4,210 ₪. (נפלה טעות בחישוב, הסכום הנכון הוא 4,631 ₪).
- 19 31.5.2017 – 1.1.2017 - 421 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר הציבורי)
- 20 $4.583 X$ (מס' ימי העבודה) = 1,929.4 ₪.
- 21 30.11.2017 – 1.6.2017 - 424 ש"ח (דמי הבראה עבור יום עבודה במגזר
- 22 הציבורי) $5.49 X$ (מס' ימי העבודה) = 2,327.7 ₪.
- 23

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 17-12-14047

- 1 158. הוראות סעיף 28.232 לתקשי"ר קובעות כי "עובד זכאי לקבל פעם אחת בכל
2 שנה קצובת הבראה ונופש, אם יצא לחופשת מנוחה של 10 ימי עבודה
3 לפחות";
- 4 159. הוראות סעיף 37 לחוקת העבודה קובעות כי "ההנהלה תשתתף בהוצאות
5 ההבראה של כל עובד בכל שנה ובלבד שהעובד יצא לחופשת הבראה באותה
6 שנה לפחות ל-7 ימים". הוראות סעיף 37.12 קובעות כי "יהיו דמי ההבראה
7 זהים לאלה הנקבעים מעת לעת לגבי העובדים בשירות המדינה."
- 8 160. לאור האמור לעיל, בשים לב להוראות התקשי"ר וחוקת העבודה ובנסיבות בהן
9 הנתבעים נמנעו מלהתייחס לטענת התובע בדבר הסכום לו הוא זכאי בגין רכיב
10 זה, אין לנו אלא לקבל את טענת התובע ולקבוע כי התובע זכאי לתשלום דמי
11 הבראה בסך של 30,119.6 ₪.
- 12 פדיון ימי חופשה
- 13 161. בכתב התביעה טען התובע כי על הנתבעים לשלם לו, ביחד ו/או לחוד, בגין
14 התקופה הנתבעת, קרי עבור 7 שנות העבודה האחרונות, תשלום פדיון ימי
15 חופשה בסך של 25,399 ₪ לפי עלות יום עבודה ממוצע בסך של 177 ₪, בהתאם
16 לחישוב הבא:
- 17 שנת 2010 תשלום עבור 3.5 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 619.5 ₪.
18 שנת 2011 תשלום עבור 22 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 3,894 ₪.
19 שנת 2012 תשלום עבור 23 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 4,071 ₪.
20 שנת 2013 תשלום עבור 24 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 4,248 ₪.
21 שנת 2014 תשלום עבור 24 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 4,248 ₪.
22 שנת 2015 תשלום עבור 24 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 4,248 ₪.
23 שנת 2016 תשלום עבור 24 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 4,248 ₪.
24 שנת 2017 תשלום עבור 22 ימי חופשה המסתכמים לתשלום של 3,894 ₪.
- 25

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

162. בחוקת העבודה נקבע כי "חופשה שנתית- כל העובדים הקבועים במשכורת חודשית יקבלו חופשה שנתית בתשלום מלא." (ראו סעיף 29 לחוקת העבודה) בהתאם ל"מכסת החופשה - המנוחה השנתית לעובד, נקבעת בהתחשב בדרגתו בויתקו בשירות הרשות המקומית ובגילו." (ראו סעיף 30 לחוקת העבודה).
163. נוכח הוראות חוק חופשה שנתית, תשי"א-1951 המחייבות את המעסיק בניהול פנקס חופשה (דב"ע לח/73-3 ביטון מכלוף - נפתלי הכט, [פורסם בנבו] פד"ע י" 390), הכלל הוא כי הנטל להוכיח את מספר ימי החופשה שניצל העובד מוטל על המעסיק.
164. במקרה שבפנינו, הנתבעים לא הציגו כל ראיה לניהול פנקס ימי חופשה עבור התובע. לפיכך, אין לנו אלא לקבל את טענת התובע ולקבוע כי התובע זכאי לפדיון ימי חופשה, בגין התקופה הנתבעת, בסך 25,399 ₪. בהתאם לחוקת העבודה כאמור.

החזר הוצאות נסיעה

165. בסיכומים טען התובע כי על הנתבעים לשלם לו, ביחד ו/או לחוד, בגין התקופה הנתבעת, קרי עבור 7 שנות העבודה האחרונות, החזר הוצאות נסיעה השווה לערך לכרטיס "חופשי חודשי" עירוני, בסך של 213 ₪ לחודש, סך של 18,105 ₪.
166. הוראות סעיף 28.321 לתקשי"ר קובעות כי "עובד הזקוק לתחבורה כדי להגיע למקום עבודתו, בין אם הוא משתמש בתחבורה ציבורית ובין אם שהוא משתמש ברכב פרטי או אחר, זכאי לקבל קצובת נסיעה".
167. בהתאם להוראות סעיף 28.331 לתקשי"ר - "עובד הנוסע בקו, שבו יש כרטיס "חודשי חופשי" או "חודשי חופשי מרחבי" זכאי לקצובת נסיעה בסכום שלא יעלה על מחיר כרטיס "חודשי חופשי" או "חודשי חופשי מרחבי" והכל בהתאם לטבלת הקצובות המפורסמת ומעודכנת מעת לעת על-ידי החשב הכללי"; ומכיוון שהתובע תבע החזר הוצאות נסיעה השווה לערך לכרטיס "חופשי חודשי" עירוני, בסך של 213 ₪ לחודש, ובנסיבות בהן הנתבעים נמנעו

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

1 מלהתייחס לרכיב זה, אין לנו אלא לקבל את תביעתו של התובע ולקבוע כי
2 התובע זכאי לתשלום החזר נסיעות בסך של 18,105 ₪.

3 168. לאור כל האמור ובנסיבות המקרה הנידון, אנו קובעים כי דין התביעה להתקבל
4 במלואה.

5

6 **סוף דבר** :

7

8 169. לאור כל האמור לעיל, אנו מקבלים את התביעה במלואה וקובעים כי על
9 הנתבעים לשלם לתובע ביחד ולחוד סכום של **492,000 ₪** לפי הפירוט הבא :

10

11 א. סך של 375,121.44 ₪ בשל אי תשלום שכר מינימום, בצירוף הפרשי
12 הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה (17.12.2017) ועד למועד התשלום
13 בפועל.

14

15 ב. סך של 43,264.51 ₪ בשל אי הפרשה לפנסיה (חלק מעסיק) ולפיצויי
16 פיטורים, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה
17 (17.12.2017) ועד למועד התשלום בפועל.

18

19 ג. סך של 30,119.6 ₪ עבור דמי הבראה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית
20 מיום הגשת התביעה (17.12.2017) ועד למועד התשלום בפועל.

21

22 ד. סך של 25,399 ₪ עבור פדיון חופשה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מיום
23 הגשת התביעה (17.12.2017) ועד למועד התשלום בפועל.

24

25 ה. סך של 18,105 ₪ עבור החזר הוצאות נסיעה, בצירוף הפרשי הצמדה
26 וריבית מיום הגשת התביעה (17.12.2017) ועד למועד התשלום בפועל.

27

28

29

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

סע"ש 14047-12-17

170. נוכח תוצאות ההליך – קבלת התביעה במלואה, יישאו הנתבעים ביחד ולחוד, בהוצאות התובע ושכ"ט עו"ד בסך של 25,000 ₪ אשר ישולמו תוך 30 ימים מהיום, אחרת יישאו הפרשי ריבית והצמדה כדין החל מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

5

פסק הדין ניתן לערעור בזכות לבית הדין הארצי לעבודה בתוך 30 ימים ממועד קבלת פסק הדין.

8

9

ניתן היום, י' ניסן תשפ"ב, (11 אפריל 2022), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

11

12

נציג ציבור מעסיקים
מר דניאל הרפז

תומר סילורה - שופט

נציג ציבור עובדים
מר אמיר אופיר

13

14

15

16